

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Magdalena Jankun

Bliżej świata i ludzi
Program nauczania geografii
IV etap edukacyjny – zakres rozszerzony

SPIS TREŚCI:	str.
1. Wstęp.....	3
2. Innowacyjność w proponowanym programie nauczania geografii.....	8
3. Szczegółowe cele edukacyjne.....	9
4. Przedmiotowe zasady oceniania.....	12
5. Proponowany program nauczania geografii.....	15

1. Wstęp

Zaproponowany program nauczania geografii na IV etapie edukacyjnym w zakresie rozszerzonym „Bliżej świata i ludzi” przewidziany jest na realizację w ramach 240 godzin. Moja propozycja uwzględnia realizację w liceum ogólnokształcącym 4 godziny w tygodniu w klasie drugiej i 4 godziny w tygodniu w klasie trzeciej. W technikum proponuję w klasie drugiej i trzeciej po 2 godziny w tygodniu a w klasie czwartej 4 godziny w tygodniu. Opracowałam 221 jednostek lekcyjnych na tym etapie edukacyjnym, 19 jednostek pozostawiam do dyspozycji nauczyciela w celu zagospodarowania na repetytoria, przygotowania do matury z geografii. W programie ujęłam godzinne lekcje powtórzeniowe, przygotowujące ucznia do pracy klasowej. Sposób organizacji tych lekcji zostawiłam nauczycielowi, który dostosuje organizację do poziomu i możliwości uczniów. Lekcja taka ma pomóc uczniowi w przypomnieniu i utrwaleniu poznanych treści z danego działu. Nauczyciel powinien położyć nacisk na najważniejsze treści, które znajdują się w podstawie programowej.

W programie zawarłam również godzinne prace klasowe oraz lekcje potrzebne na ich omówienie. Analiza testów jest bardzo ważnym elementem pracy zarówno nauczyciela jak i ucznia. Każde zadanie powinno być dokładnie omówione pod kątem treści, łatwości rozwiązania oraz oceniania.

Treści merytoryczne zawarte w proponowanym programie są zgodne z Podstawą programową kształcenia ogólnego w zakresie nauczania geografii na IV etapie edukacyjnym według Rozporządzenia MEN z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Głównym celem tego programu jest poznanie i zrozumienie zjawisk oraz procesów zachodzących w środowisku geograficznym, zdobycie wiedzy o warunkach przyrodniczych, w których żyje i gospodaruje człowiek, o wzajemnych relacjach, jakie zachodzą między przyrodą, człowiekiem i

gospodarką. Uczeń czerpie wiadomości nie tylko z podręcznika, ale także z różnych źródeł geograficznych: zajęć i obserwacji terenowych, internetu, itp.

Proponowany program stwarza możliwości do realizowania w sposób praktyczny tematyki geograficznej. Nastawiony jest na samodzielność w dochodzeniu do wiedzy, sytuuje ucznia na pozycji badacza, propaguje metody aktywizujące, stawia nacisk na pracę zespołową, eliminuje werbalne, encyklopedyczne przyswajanie wiedzy. Zdobyta wiedza geograficzna jest i będzie niezbędna do dalszej nauki oraz będzie użyteczna w jego życiu codziennym. Do najtrudniejszych i najbardziej złożonych osiągnięć ucznia należą: przewidywanie skutków, prognozowanie przebiegu wydarzeń i procesów, a następnie ocena zachodzących zjawisk. Zdobyte przez ucznia wszystkich osiągnięć otwiera mu drogę do przeprowadzenia racjonalnego i skutecznego planowania swoich działań. Umiejętność planowania jest warunkiem uzyskania sukcesu życiowego ucznia.

Pomocne w osiągnięciu tego celu są takie zadania wykonywane przez uczniów jak:

- obserwacje i pomiary obiektów oraz zjawisk przyrodniczych
- wykonywanie schematów, szkiców, wykresów na podstawie obserwacji i pomiarów
- praca z różnymi źródłami informacji: atlasem, rocznikiem statystycznym, podręcznikiem, literaturą fachową, internetem
- odczytywanie, analiza i interpretacja map tematycznych, danych statystycznych, wykresów, diagramów, rysunków schematycznych, fotografii
- wykonywanie i analiza zestawień tabelarycznych porządkujących i klasyfikujących informacje geograficzne
- prezentowanie wyników analiz geograficznych różnymi metodami poprzez wykonywanie wykresów i diagramów, uzupełnianie map tematycznych, wysnuwanie na ich podstawie wniosków
- czytanie mapy topograficznej, turystycznej i planu miasta

- wykonywanie pomiarów odległości na mapie oraz w terenie
- poszukiwanie, selekcjonowanie, przetwarzanie i prezentacja fragmentów literatury popularnonaukowej

W programie zostały ujęte zajęcia terenowe, które są bardzo ważnym czynnikiem poszerzającym wiedzę geograficzną u uczniów. Liczbę godzin dydaktycznych i czas trwania zajęć w terenie określa nauczyciel. Lekcje w terenie mają szansę sprawić, że martwe, dotychczas znane tylko z sali klasowej lub podręcznika elementy środowiska geograficznego, krajobrazy, nabiorą życia, przemówią pięknem przyrody i wzbudzą zainteresowanie. Możliwość konfrontacji teoretycznego przygotowania z oglądaną rzeczywistością i świadomość jej zrozumienia może być źródłem satysfakcji przeradzającej się w trwałe zainteresowanie otaczającym światem.

Proponowana przeze mnie tematyka zajęć terenowych:

- Badanie wybranych elementów środowiska geograficznego w moim regionie.
- Wycieczka do stacji meteorologicznej
- Obserwacja odkrywki geologicznej
- Profil glebowy

Nauczyciel przygotowując uczniów do matury powinien pamiętać, iż na egzaminie maturalnym w 2015 roku będzie sprawdzana wiedza i umiejętności, które uczniowie nabyli podczas ośmioletniego cyklu kształcenia na II, III, IV etapie edukacyjnym.

Treści opracowane w proponowanym programie nastawione są na kształtowanie kompetencji kluczowych zawartych w Podstawie Programowej. Należą do nich:

- czytanie- umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa
- myślenie matematyczne- umiejętność wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania sądów opartych na rozumowaniu matematycznym;
- myślenie naukowe- umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
- umiejętność komunikowania się w języku ojczystym, zarówno w mowie jak i w piśmie;
- umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno- komunikacyjnymi
- umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;
- umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
- umiejętność pracy zespołowej

Program zawiera wiele propozycji metod aktywizujących, przygotowanych do każdej jednostki lekcyjnej, w celu kształtowania u uczniów wielu umiejętności. W tworzeniu programu wzięłam pod uwagę nowoczesne środki dydaktyczne, przede wszystkim korzystanie z zasobów portalu edukacyjnego Scholaris. Uwzględniałam indywidualizację procesu nauczania poprzez uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów.

Przedłożony program nauczania geografii na IV etapie edukacyjnym w zakresie rozszerzonym uwzględnia:

- liczbę proponowanych jednostek lekcyjnych,
- proponowany temat jednostki lekcyjnej,
- treści nauczania,
- cele szczegółowe kształcenia i wychowania w ujęciu operacyjnym,
- sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania,
- proponowane metody nauczania, w tym metody aktywizujące,
- wykorzystanie zasobów znajdujących się na portalu edukacyjnym Scholaris,
- element oceniania kształtującego-” NaCoBeZu” - (Na Co Będę Zwracał uwagę)

Pierwszą jednostkę dydaktyczną proponujemy przeznaczyć na:

- poznanie i integrację zespołu klasowego,
- przedstawienie przedmiotowych zasad oceniania,
- przedstawienie wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych,
- zapoznanie ze sposobami sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów,
- przedstawienie warunków i trybu uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej.

Innowacyjność w proponowanym programie nauczania geografii obejmuje:

- metody pracy z uczniami z przewagą metod aktywizujących, prowadzących do efektywnej pracy w zespole oraz kształtowania umiejętności właściwej komunikacji, do czego zobowiązuje *Podstawa programowa: Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na IV etapie edukacyjnych należą: [...], 8) umiejętność pracy zespołowej* - umiejętność, która jest bardzo nieodzowna w życiu dorosłym, w pracy zawodowej.
- korzystanie z obserwacji bezpośrednich, dokonywanych przez uczniów w trakcie zajęć terenowych, oraz nawiązywanie do zamieszkanego regionu,
- projektowanie tras wycieczek,
- propozycje korzystania z oferty portalu edukacyjnego Scholaris - wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjnych, ćwiczenia interaktywne, e-lekcje, scenariusze lekcji, tablice i schematy, zdjęcia i ilustracje.
- zawiera element oceniania kształtującego NACOBESU (na co będę zwracał uwagę), opracowany dla każdej jednostki lekcyjnej,
- opis założonych osiągnięć ucznia,
- tworzy warunki do samodzielnego pozyskiwania, analizowania i przetwarzania informacji z różnorodnych źródeł (samokształcenie) oraz warunki sprzyjające skutecznej komunikacji, z uwagi na propozycję pracy z przewagą metod aktywizujących, pracę w grupach, pracę w parach.
- indywidualizację procesu nauczania ze szczególnym uwzględnieniem ucznia z trudnościami,
- sposoby korzystania z różnych źródeł geograficznych: wykresów, rysunków, roczników statystycznych, klimatogramów, map, tekstów źródłowych, internetu, itp.,

- program przedstawiony jest w formie tabelarycznej, uporządkowanej, z podziałem na działy i jednostki tematyczne, przez co wydaje się przejrzysty i czytelny dla nauczyciela, a zatem jest dla Niego przyjazny. Może być jednocześnie potraktowany jako plan pracy nauczyciela, jako narzędzie, które narzuca pewien schemat jednostki lekcyjnej i systematyzuje ją,
- zawiera propozycję przedmiotowych zasad oceniania z geografii (PZO).

3.Szczegółowe cele edukacyjne - wymagania ogólne

1. Dostrzeganie prawidłowości dotyczących środowiska przyrodniczego, życia i gospodarki człowieka oraz wzajemnych powiązań i zależności w systemie człowiek- przyroda-gospodarka. Uczeń wskazuje i analizuje prawidłowości i zależności wynikające z funkcjonowania sfer ziemskich oraz działalności człowieka w różnorodnych warunkach środowiska, wskazując znaczenie rosnącej roli człowieka i jego działań w środowisku geograficznym w różnych skalach(lokalnej, regionalnej i globalnej).
2. Analizowanie i wyjaśnianie problemów demograficznych społeczeństw. Uczeń analizuje etapy i cechy rozwoju demograficznego ludności na świecie, charakteryzuje dynamikę i zróżnicowanie procesów ludnościowych, wiążąc zagadnienia demograficzne z czynnikami przyrodniczymi i rozwojem cywilizacyjnym; wykorzystuje do analiz informacje o aktualnych wydarzeniach na świecie.
3. Proponowanie rozwiązań problemów występujących w środowisku geograficznym, zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju i zasadami współpracy, w tym międzynarodowej. Uczeń wskazuje propozycje rozwiązań lokalnych, regionalnych i globalnych problemów środowiskowych, demograficznych i gospodarczych zgodnych z koncepcją zrównoważonego rozwoju oraz opartych na równoprawnych zasadach współpracy między regionami i państwami

4. Pozyskiwanie, przetwarzanie oraz prezentowanie informacji na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, w tym również technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz Geograficznych Systemów Informacyjnych (GIS). Uczeń zdobywa informacje oraz rozwija i doskonali umiejętności geograficzne, wykorzystując wszystkie dostępne (w tym najnowsze) źródła informacji, pomiary i obserwacje bezpośrednie; potrafi selekcjonować i przetwarzać informacje do prezentacji wybranych zagadnień.

Cele kształcenia:

- kształtowanie w uczniach przekonania, że podstawą współczesnych nauk przyrodniczych, w tym geografii, jest umiejętne stosowanie wiedzy w praktyce, w życiu codziennym,
- korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno- komunikacyjnych w celu przetwarzania i prezentowania informacji,
- orientowanie się w przestrzeni geograficznej - całościowy odbiór otaczającej ucznia rzeczywistości,
- wyjaśnienie podstawowych pojęć i praw, które ułatwiają zrozumienie procesów zachodzących w środowisku człowieka: lokalnym, regionalnym, globalnym,
- przedstawianie i interpretacja tematyki geograficznej za pomocą różnych form przekazu, np. fotografii krajobrazu, zdjęć satelitarnych i lotniczych, wykresu, opisu, modelu, technik multimedialnych,
- korzystanie z map, planów, fotografii, schematów, rysunków,
- posługiwanie się rocznikiem statystycznym i innymi tekstami źródłowymi,
- przewidywanie następstw w czasie i przestrzeni wynikających z naruszenia równowagi w środowisku przyrodniczym,
- rozwijanie aktywności poznawczej uczniów dzięki wykorzystaniu różnych środków dydaktycznych i źródeł wiedzy

- kształtowanie łatwości wypowiedzi poprzez stosowanie różnorodnych metod aktywnych i aktywizujących,
- angażowanie uczniów w projekt edukacyjny,
- kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się, czyli umiejętność współpracy w grupie,
- rozwijanie zainteresowania geografią, jako nauką przydatną w życiu, a przez to wpływanie na planowanie rozwoju ucznia i jego kreatywności oraz motywowanie do osiągnięcia coraz wyższych celów.

Cele wychowawcze:

- podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska w swoim otoczeniu, bądź zachęcanie innych do takich działań, zgodnie z własnymi przekonaniami,
- docenianie roli przyrody w życiu człowieka i uwrażliwianie na jej piękno,
- krytyczne ocenianie działalności człowieka w środowisku geograficznym,
- wyrabianie poczucia tożsamości narodowej, regionalnej i lokalnej,
- wyrabianie szacunku i dumy do dziedzictwa kulturowego własnego regionu i ojczyzny,
- uświadamianie postaw poszanowania innych narodów, systemów wartości i sposobów życia,
- wyrabianie szacunku do pracy własnej i innych,
- budowanie dobrej współpracy w grupie, rozwiązywanie problemów i poszukiwanie kompromisu,
- prezentowanie i uzasadnianie własnych stanowisk.

Przedmiotowe zasady oceniania z geografii

Przedmiotowe Zasady Oceniania z geografii powinny być zgodne ze Szkolnymi Zasadami Oceniania obowiązującymi w szkołach ponadgimnazjalnych (liceach, liceach profilowanych i technikach).

Ocenianie osiągnięć uczniów polega na ustalaniu i komunikowaniu ocen szkolnych. Ocena jest symbolem spełnienia określonych wymagań programowych. Stanowi integralną część procesu dydaktycznego. W procesie oceniania ważną rolę spełnia analiza i interpretacja uzyskanych wyników nauczania. Wynik oceniania jest porównaniem wiedzy i umiejętności ucznia z założonymi osiągnięciami określonymi przez wymagania ogólne i wymagania szczegółowe zawarte w podstawie programowej z geografii.

- Przedmiotem oceny są: wiedza i umiejętności :
rozumienie zjawisk i przemian zachodzących w przyrodzie, interpretowanie zjawisk przyrodniczych, dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych, konieczności zachowania w środowisku równowagi zakłócaną działalnością człowieka, poznawanie najbliższego środowiska i specyfiki swojego regionu, prowadzenie obserwacji i pomiarów, wnioskowanie i uogólnianie, analizowanie różnych źródeł informacji, rozważne korzystanie z mediów.
- Sprawdzanie i ocenianie odbywa się poprzez wystawienie ocen szkolnych w skali od 1-6. Uczeń otrzymuje oceny za: prace klasowe (sprawdziany i testy), kartkówki i odpowiedzi ustne, aktywną pracę na lekcjach, przygotowanie prac domowych, aktywny udział w pracach zespołowych.

- Kryteria oceniania prac klasowych i kartkówek:
  - 0% -29%- ocena niedostateczna
  - 30%- 49% ocena dopuszczająca
  - 50%- 74% ocena dostateczna
  - 75%- 85% ocena dobra
  - 86% - 95% ocena bardzo dobra
  - 96%- 100% ocena celująca

- Kryteria oceniania odpowiedzi ustnych:
  - ocena niedostateczna: brak odpowiedzi
  - ocena dopuszczająca: odpowiedź z pomocą nauczyciela
  - ocena dostateczna: odpowiedź nie w pełni samodzielna, pojawiają się błędy merytoryczne
  - ocena dobra: odpowiedź samodzielna, niepełna, bezbłędna
  - ocena bardzo dobra: samodzielna, bezbłędna, wyczerpująca
  - ocena celująca: samodzielna, bezbłędna, wyczerpująca, twórcza

Zasady ogólne oceniania:

- oceny wystawione przez nauczyciela są jawne
- uczeń w ciągu semestru powinien otrzymać minimum 3 oceny cząstkowe z minimum dwóch różnych form pomiaru
- prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe; jeśli uczeń opuścił pracę klasową lub sprawdzian z przyczyn losowych, powinien napisać go w terminie uzgodnionym z nauczycielem
- prace klasowe i sprawdziany są zapowiedziane, co najmniej tydzień wcześniej i zapisane w dzienniku lekcyjnym
- uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji 2 razy w semestrze, nie dotyczy to zapowiedzianych prac klasowych, sprawdzianów i kartkówek
- nieprzygotowanie obejmuje: odpowiedź, niezapowiedzianą kartkówkę, brak zadania domowego, brak zeszytu, brak materiałów ćwiczeniowych
- termin podania wyników pracy klasowej i sprawdzianu nie powinien przekraczać dwóch tygodni od czasu jego przeprowadzenia
- uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w przypadku nieobecności w szkole powinien zeszyt uzupełnić.

Proponowany program nauczania geografii na IV etapie edukacyjnym
Zakres rozszerzony

L.p.	Dział programowy	Liczba proponowanych godzin	Proponowany temat zajęć	Treści nauczania	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania NACOBEMU (na co będę zwracał uwagę)	Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania	Metody pracy	Wykorzystanie platformy Scholaris
Uczeń:								
1		1	Przedmiotowe zasady oceniania na lekcjach geografii.	- PZO - wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen - sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów,	- wymienia przedmiotowe zasady oceniania z geografii - wskazuje sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów oraz możliwości poprawy ocen niezadowolających,			
2 3	Źródła informacji geograficznej.	2	Klasyfikacja map. Komu współcześnie najbardziej potrzebna jest mapa?	- podział map ze względu na skalę: topograficzne, przeglądowo-topograficzne, przeglądowe, - podział map ze względu na treść i przeznaczenie: ogólnogeograficzne, tematyczne : przyrodniczo-geograficzne (geologiczne, rzeźby powierzchni Ziemi,	- wymienia mapy ze względu na skalę, - wyszukuje mapy tematyczne, przyrodniczo- geograficzne i ogólnogeograficzne - omawia znaczenie map w życiu człowieka - wskazuje wykorzystanie map w różnych zawodach NACOBEMU: Klasyfikacja map oraz ich wykorzystanie w życiu człowieka	- korzystanie z atlasu , mapy ściennej , map interaktywnych, Google Earth, mapy ZUMI i podręcznika: - wyszukiwanie map ze względu na treści i skalę mapy - analizowanie mapy topograficznej swojej miejscowości,	Praca w parach. Uczniowie wskazują tytuły map i treści. Dokonują klasyfikacji map. Korzystają z mapy topograficznej wypisują obiekty geograficzne, Mapa mentalna- podział map ze względu na treści i przeznaczenie.	

				geofizyczne, meteorologiczne i klimatyczne, hydrograficzne, oceanograficzne, glebowe, rozmieszczenia świata roślinnego i zwierzęcego), społeczno-ekonomiczne (ludnościowe, gospodarcze, usług, polityczno-administracyjne, historyczne)			
4 5		2	Skala. Ile kilometrów dzieli nas od Paryża?	- zamiana skali liczbowej na mianowaną i liniową - zadania na obliczanie odległości rzeczywistych na podstawie map wykonanych w różnych skalach - obliczanie powierzchni wybranych obiektów geograficznych: (np.: jezior, wysp) na podstawie map wykonanych w różnych skalach	- dokonuje zamiany skali liczbowej na mianowaną i liniową - oblicza odległości rzeczywiste na podstawie map w różnych skalach - dokonuje obliczeń ze swojej miejscowości np. do: Paryża, Moskwy, Lizbony, Ankary - oblicza powierzchnię wybranych obiektów - zna potrzebę nabycia umiejętności związanych z obliczaniem rzeczywistych odległości przydatnych w życiu NACBEZU: Obliczanie odległości rzeczywistych oraz powierzchni wybranych obiektów z wykorzystaniem map o różnych skalach.	- korzystanie z atlasu, mapy ściennej : - posługiwanie się skalą w obliczaniu odległości rzeczywistych - posługiwanie się skalą w obliczaniu powierzchni wybranych obiektów geograficznych	Praca w grupach czteroosobowych. Każda grupa otrzymuje od nauczyciela taki sam zestaw zadań dotyczących obliczania odległości rzeczywistych oraz powierzchni wybranych obiektów. Ilość zadań musi być adekwatna do ilości osób w grupie.
6 7		2	Czego możemy dowiedzieć się z	- cechy środowiska przyrodniczego np.:	- odczytuje i opisuje cechy środowiska przyrodniczego np.:	-korzystanie z mapy topograficznej, tematycznej i hipsometrycznej	Metoda aktywizująca: Mapa mentalna:

			mapy topograficznej, tematycznej i hipsometrycznej?	<p>ukształtowanie i rzeźba terenu, budowa geologiczna, wody powierzchniowe, szata roślinna i świat zwierzęcy</p> <p>- cechy środowiska pod względem społeczno-gospodarczym np.: rozmieszczenie gleb, ludności, rozmieszczenie surowców mineralnych i zakładów przemysłowych oraz szlaków transportowych</p>	<p>ukształtowanie i rzeźbę terenu, budowę geologiczną, wody powierzchniowe, szatę roślinną i świat zwierzęcy</p> <p>- odczytuje i opisuje cechy środowiska społeczno-gospodarczego np.: rozmieszczenie gleb, ludności, rozmieszczenie surowców mineralnych i zakładów przemysłowych oraz szlaków transportowych</p> <p>- charakteryzuje środowisko w swojej miejscowości i rozbudza w sobie patriotyzm lokalny</p> <p>NACOBZU: Umiejętność odczytywania i opisywania cech środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego na podstawie map topograficznej, tematycznej i hipsometrycznej.</p>		<p>Grupa I- cechy środowiska przyrodniczego</p> <p>Grupa II – cechy środowiska społeczno-gospodarczego</p>	
8 9	2	Jak wykorzystać wykresy, tabele, schematy, modele do interpretacji zjawisk geograficznych?	<p>- zjawiska geograficzne przedstawiane na wykresach np.: elementy klimatu, długości rzek i powierzchnie jezior, wysokości gór,</p> <p>- zjawiska geograficzne przedstawiane w tabelach np.: ludność, połowy ryb, wydobywanie surowców</p> <p>- zjawiska geograficzne</p>	<p>- omawia zjawiska geograficzne przedstawiane na wykresach</p> <p>- interpretuje zjawiska geograficzne przedstawiane w tabelach</p> <p>- odczytuje miejsce Polski w połowach i w spożyciu ryb w Europie i na świecie</p> <p>- analizuje zjawiska geograficzne przedstawione na schematach</p> <p>- objaśnia zjawiska geograficzne przedstawiane na modelach</p> <p>NACOBZU:</p>	- korzystanie z wykresów tabel, schematów i modeli do interpretacji zjawisk geograficznych	Opracowanie wykresów na podstawie danych z rocznika statystycznego. Praca w grupach.		

			przedstawione na schematach np. : cyrkulacja powietrza, typy wybrzeży morskich, przekrój wulkanu - zjawiska geograficzne przedstawiane na modelach np.:modele form wypukłych i wklęsłych powierzchni Ziemi, obieg Ziemi wokół Słońca	Umiejętność interpretowania zjawisk geograficznych na przedstawianych wykresach, tabelach, schematach i modelach.			
10 11	2	Jak wykorzystać mapy tematyczne do formułowania różnych zależności między środowiskiem przyrodniczym a społeczno-gospodarczym?	- zależności przyczynowo-skutkowe, funkcjonalne i czasowe między wybranymi elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego - weryfikacja wybranych elementów środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego	- formułuje zależności przyczynowo-skutkowe zachodzące w środowisku przyrodniczym i mające wpływ na funkcjonalność i czasowość w środowisku społ. -gospodarczym np.: zjawiska tektoniczne lub klimatyczne i ich wpływ na rozmieszczenie ludności i działalność gospodarczą NACOBIEZU: Umiejętność formułowania zależności między elementami środowiska przyrodniczego a elementami środowiska społeczno-gospodarczego. Dokonanie weryfikacji wybranych elementów.	- korzystanie z map: geologicznej, rzeźby powierzchni Ziemi, klimatycznej, ludności i gospodarczej	Metoda „Okrągłego stołu” „Zależności przyczynowo- skutkowe wybranych elementów środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego na podstawie wybranej mapy tematycznej.	
12 13	4	Badanie wybranych elementów	- wybrane elementy środowiska	- opracowuje plan działań badawczych wybranych elementów	- opracowanie planu działań badawczych	Karta pracy na zajęcia terenowe opracowana przez nauczyciela.	

14 15	<p>środowiska geograficznego w moim regionie. Zajęcia terenowe.</p>	<p>geograficznego: budowa geologiczna, ukształtowanie powierzchni i rzeźba, wody powierzchniowe, ludność i osadnictwo, gleby i rozmieszczenie upraw, surowce mineralne i zakłady przemysłowe</p>	<p>środowiska geograficznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - odczytuje z mapy geologicznej budowę geologiczną regionu, omawia ukształtowanie powierzchni i współczesną rzeźbę na podstawie bezpośrednich obserwacji - analizuje i wnioski zapisuje w karcie pracy dotyczące np.: kierunku spływu wód powierzchniowych i ich prędkości(wpływ budowy geologicznej i ukształtowania powierzchni na układ sieci rzecznej) - bada czystość wód powierzchniowych - przedstawia liczbę ludności i procentowy udział mniejszości narodowej regionu - szkicuje schemat osadniczy np.: swojej wsi - odczytuje z mapy glebowej typy gleb regionu - dokonuje odkrywki glebowej i wskazuje warstwy glebowe - wskazuje zależności między uprawami a glebą w regionie - wymienia surowce mineralne własnego regionu oraz zakłady przemysłowe - bada zanieczyszczenie powietrza na podstawie skali porostowej - wskazuje w regionie zakłady utylizacji śmieci i oczyszczalnie ścieków <p>NACOBEMU: Umiejętność dokonywania badań środowiska geograficznego we własnym regionie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -korzystanie z mapy topograficznej regionu - odczytywanie treści: z mapy geologicznej, hipsometrycznej, hydrologicznej, gleb - praca z danymi statystycznymi (pozyskanymi w Urzędzie Gminy) - interpretowanie danych z rocznika statystycznego - udzielanie odpowiedzi w kartach pracy - wykorzystanie papierków lakmusowych oraz skali porostowej do badań czystości powietrza i wody 	
----------	---	--	--	--	--

16 17	2	W jakim celu stosuje się metody kartograficzne?	<p>- metody kartograficzne:</p> <p>jakościowe: metoda sygnaturowa (geometryczne, literowe, strukturalne obrazkowe), metoda zasięgów, metoda powierzchniowa</p> <p>ilościowe: metoda izolinii, metoda kropkowa, metoda kartogramu, metoda kartodiagramu</p>	<p>- dokonuje podziału metod kartograficznych dotyczących prezentacji cech ilościowych i jakościowych środowiska geograficznego</p> <p>- omawia metody kartograficzne i wyjaśnia ich znaczenie</p> <p>- wskazuje mapy opracowane danymi metodami kartograficznymi</p> <p>- stosuje wybrane metody do prezentacji cech ilościowych i jakościowych środowiska geograficznego np.: na konturowej mapie administracyjnej Polski stosuje metodę kartodiagramu do przedstawienia stopnia zalesienia</p> <p>NACOBEMU: Umiejętność stosowania metod kartograficznych do przedstawiania różnych zjawisk na mapach.</p>	<p>-korzystanie z atlasów geograficznych w celu zapoznania się z metodami kartograficznymi</p> <p>- wykorzystanie podręczników do zaznajomienia się z metodami</p> <p>- stosowanie wybranych metod kartograficznych do prezentacji zjawisk ilościowych i jakościowych na mapach</p>	<p>Praca w grupach. Wyszukiwanie map w atlasie z podanymi metodami, wykonanie kartodiagramu.</p>	<p>Metody kartograficzne ego przedstawiania zjawisk</p>
18 19	2	Jak wykorzystać nowoczesną technologię informacyjno-komunikacyjną w geografii?	<p>- zasoby internetu służące do pozyskiwania informacji geograficznych</p> <p>- komputer jako narzędzie do przechowywania i przetwarzania</p>	<p>- wskazuje treści geograficzne, które mogą posłużyć do realizacji danej tematyki</p> <p>- selekcjonuje najważniejsze treści z internetu</p> <p>- przechowuje treści w komputerze i na nośnikach pamięci</p> <p>-przetwarza informacje geograficzne</p> <p>- opracowuje prezentacje</p>	<p>- wykorzystanie komputera</p> <p>- korzystanie z zasobów internetu</p>	<p>Lekcja w pracowni komputerowej. Praca w zespołach dwuosobowych np.: Znaczenie mapy na przestrzeni wieków. Współczesne znaczenie mapy.</p> <p>Praca w domu Prezentacja multimedialna np.: „Mapa i jej znaczenie”</p>	

				informacji geograficznych - tworzenie prezentacji multimedialnych	multimedialne posiłkując się sprawdzonymi źródłami edukacyjnymi znajdującymi się w internecie NACOBESZU: Umiejętność korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Tworzenie prezentacji multimedialnej.			
20		1	Powtórzenie wiadomości z działu” Źródła informacji geograficznej”					
21		1	Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z działu „Źródła informacji geograficznej”					
22		1	Omówienie testu sprawdzającego wiadomości i umiejętności z działu „Źródła informacji geograficznej”					
23 24	Ziemia we Wszechświecie	2	Moje miejsce w tajemniczym kosmosie.	- wielkość Wszechświata - cechy budowy Wszechświata, Galaktyki -struktura Galaktyki Drogi Mlecznej -jednostka odległości w kosmosie- rok świetlny	- określa znaczenie terminów Wszechświat, Galaktyka, - wskazuje wielkość Wszechświata - omawia cechy budowy Wszechświata: - charakteryzuje budowę Galaktyki - wskazuje jednostkę odległości w kosmosie- rok świetlny - omawia położenie różnych ciał	- praca ze słownikiem geograficznym w celu wyjaśnienia terminów - korzystanie z internetu, podręcznika, literatury naukowej, plansz itp.	Metoda aktywizująca: Burza mózgów: Czy tylko Ziemiańskie mieszkają w kosmosie ?	Astronomowie Galaktyka Galileusz (Galileo Galilei)

				- położenie różnych ciał niebieskich we Wszechświecie	niebieskich we Wszechświecie NACOBEMU: Cechy budowy Wszechświata i położenie różnych ciał niebieskich we Wszechświecie.			Jak powstał Wszechświat? - Teoria Wielkiego Wybuchu
25 26	2	Czego dostarcza nam współczesna nauka o ciałach niebieskich Układu Słonecznego?	- Struktura Układu Słonecznego: Słońce, planety, księżycy, planetoidy, komety, meteoroidy, sztuczne satelity - Ziemia planetą na której istnieje życie	- wymienia wszystkie ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny - charakteryzuje ciała niebieskie Układu Słonecznego wyjaśnia dlaczego na Ziemi możliwe jest życie NACOBEMU: Charakterystyka ciał niebieskich tworzących Układ Słoneczny.	-wykorzystanie Internetu, podręcznika, płyty multimedialnej, plansz itp.	Praca w grupach.- metoda posteru-Układ Słoneczny		Budowa Układu Słonecznego Planety
27	1	Czy znasz konsekwencje ruchów Ziemi?	- konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi - konsekwencje ruchu obiegowego Ziemi	- wymienia i omawia konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi - wymienia i omawia konsekwencje ruchu obiegowego Ziemi NACOBEMU: Konsekwencje ruchów Ziemi	- wykorzystanie płyty multimedialnej, podręcznika, internetu, plansz, itp.:	Metoda aktywizująca. Rybi szkielec. Praca w grupach. Konsekwencje ruchu obiegowego Ziemi. Konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi.		Ruch obrotowy Ziemi Następstwa ruchu obiegowego Ziemi
28	1	Czy wiesz pod jakim kątem padają promienie słoneczne w Twojej miejscowości ?	- wzory na obliczanie wysokości górowania Słońca -obliczanie wysokości górowania Słońca w różnych miejscach na	-stosuje wzory na obliczanie wysokości górowania Słońca w dniach przesileni i równonocy - odczytuje szerokość geograficzną różnych miejsc na Ziemi -oblicza wysokość górowania	- praca z mapą ścienną i atlasem,	Metoda aktywizująca: Praca w grupach. Obliczanie wysokości górowania Słońca w Warszawie, oraz w skrajnych punktach Polski (Jastrzębia Góra i Opołonek) w dniach równonocy i przesileni. Porównanie kąta padania		

				Ziemi w dniach równonocy i przesilen - obliczanie wysokości górowania Słońca w swoim miejscu zamieszkania w różnych porach roku	Słońca w wybranych miejscach na Ziemi - oblicza wysokość górowania Słońca w miejscu zamieszkania w różnych porach roku i porównuje otrzymane wyniki do wysokości górowania Słońca w miejscowościach położonych bliżej równika i bieguna północnego NACOBESZU: Obliczanie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesilen w dowolnych miejscach na Ziemi.		promieni słonecznych.	
29		1	Obliczanie szerokości geograficznej dowolnego punktu na Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca.	- wzory na obliczanie szerokości geograficznej z zastosowaniem wysokości górowania Słońca - obliczanie szerokości geograficznej dowolnego punktu na Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesilen	- stosuje wzory na obliczanie szerokości geograficznej z zastosowaniem wysokości górowania Słońca - oblicza szerokość geograficzną dowolnych punktów na Ziemi na podstawie podanych wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesilen NACOBESZU: Obliczanie szerokości geograficznej dowolnego punktu na Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesilen.	- praca z mapą ścienną i atlasem	Metoda aktywizująca: Praca w grupach. Obliczanie szerokości geograficznej na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesilen dla np.: Lublina, Aleksandrii, Oslo, Pretorii, Perth, Los Angeles itp.	
30		1	Czy zauważasz różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi	- daty rozpoczynające astronomiczne i kalendarzowe pory roku - cechy wskazujące na pojawianie się	- wskazuje daty rozpoczynające astronomiczne i kalendarzowe pory roku - omawia cechy wskazujące na pojawianie się klimatycznych pór	- praca z podręcznikiem, - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Mapa mentalna np. Różnice między astronomiczną, kalendarzową i klimatyczną wiosną.	

			porami roku.	klimatycznych pór roku - różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi porami roku	roku - wskazuje różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi porami roku NACOBESZU: Różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi porami roku.			
31	1	Dlaczego na biegunach noc i dzień trwa pół roku?	-obszary podbiegunowe - wysokość Słońca na obszarach podbiegunowych w okresie lata i zimy - dzień i noc polarna - zorza polarna	- wskazuje obszary podbiegunowe i podaje ich szerokość geograficzną - oblicza wysokość górowania Słońca w różnych porach roku, dla różnych punktów na obszarach podbiegunowych - wyjaśnia zależności między wysokością górowania Słońca a długością trwania dnia i nocy polarnej - objaśnia zjawisko powstawania zorzy polarnej i jej występowanie NACOBESZU: Przyczyny występowania dni i nocy polarnych oraz zorzy polarnej.	- praca z mapą fizyczna świata, atlasem, podręcznikiem, - wykorzystanie schematów, plansz „Strefy oświetlenia Ziemi” -wykorzystanie zasobów internetowych - wykorzystanie platformy edukacyjnej Scholaris	Obliczanie wysokości górowania Słońca w różnych punktach w strefie okołobiegunowej.	Strefy oświetlenia Ziemi	
32 33	2	Kiedy występuje zaćmienie Słońca i Księżycy?	- zaćmienie Słońca - rodzaje zaćmień Słońca i mechanizmy ich powstawania - fazy Księżycy - zaćmienie Księżycy - warunki zaistnienia zaćmienia Słońca i Księżycy	- wyjaśnia na czym polega zaćmienie Słońca - omawia fazy Księżycy - objaśnia na czym polega zaćmienie Księżycy - podaje warunki zaistnienia zaćmienia Słońca i Księżycy NACOBESZU: Przyczyny powstawania zaćmień Słońca i Księżycy.	- praca z podręcznikiem, wykorzystanie planszy „Zaćmienie Słońca i Księżycy”, schematu „Fazy Księżycy”, -korzystanie zasobów multimedialnych	Metoda tekstu przewodniego. Uczeń posilkując się podręcznikiem oraz tekstem przygotowanym przez nauczyciela rozwiązuje zadania do tekstu.	Krańczenie księżycy wokół Ziemi , Księżyc – naturalny satelita Ziemi	

34	1	Jak siła Coriolisa wpływa na środowisko przyrodnicze?	<ul style="list-style-type: none"> - skutki występowania siły Coriolisa: - odchylenie ciał znajdujących się w ruchu, - na półkuli północnej wiatr ma tendencję do skręcania w prawo, a na południowej – w lewo; - na półkuli północnej mocniej podmywane są prawe brzegi rzek (odpowiednio: na południowej – lewe) - na półkuli północnej cyklony poruszają się odwrotnie do ruchu wskazówek zegara, a na południowej zgodnie z ruchem wskazówek zegara, - płaszczyzna, w której porusza się wahadło, ulega skręceniu na półkuli północnej w prawo, a na południowej – w lewo 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia i omawia skutki siły Coriolisa w środowisku przyrodniczym <p>NACOBZU: Skutki występowania siły Coriolisa dla środowiska przyrodniczego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie podręcznika, - zasoby multimedialne, 	<p>Metoda aktywizująca: Dyskusja panelowa: Skutki występowania siły Coriolisa.</p>	<p>Pasaty - siła Coriolisa</p>
35	1	Powtórzenie wiadomości i umiejętności z działu: „Ziemia we Wszechświecie”					
36	1	Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z działu „Ziemia we					

			Wszechświecie”					
37		1	Omówienie testu sprawdzającego wiadomości i umiejętności z działu „Źródła informacji geograficznej”					
38 39	Sfery Ziemi-atmosfera	2	Globalna cyrkulacja atmosfery.	<ul style="list-style-type: none"> - cyrkulacja powietrza w strefie międzyzwrotnikowej - cyrkulacja powietrza w strefach umiarkowanych - cyrkulacja powietrza w strefach okołobiegunowych - układ wiatrów na półkuli północnej i południowej 	<ul style="list-style-type: none"> -omawia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej: komórka Hadleya, pasaty, deszcze zenitalne - objaśnia cyrkulację powietrza w strefach umiarkowanych: komórka Ferrela, strefa wędrownych niżów i wyżów - charakteryzuje cyrkulację powietrza w strefach okołobiegunowych: komórka polarna, stałe ośrodki wyżowe, polarne wiatry wschodnie - wskazuje układ wiatrów na półkuli północnej i południowej <p>NACOBZU: Cyrkulacja powietrza w strefie międzyzwrotnikowej i wyższych szerokościach geograficznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem - wykorzystanie schematu: „Cyrkulacja atmosferyczna na kuli ziemskiej” - praca z mapą ścienną świata, atlasem 		<p>Jak przemieszczają się masy powietrza – rodzaje wiatrów na kuli ziemskiej, Klimat morski i kontynentalny, Cyrkulacja monsunowa</p>
40		1	Masy powietrza i fronty atmosferyczne kształtujące pogodę.	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje mas powietrza ze względu na region geograficzny - masy powietrza ze względu na charakter podłoża - masy powietrza ze 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje mas powietrza ze względu na region geograficzny, na charakter podłoża, oraz ze względu na temperaturę - omawia rodzaje głównych frontów atmosferycznych oraz rodzaje frontów ze względu na sposób 	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie podręcznika, mapy ściennej, atlasu, map klimatycznych 	<p>Praca w grupach: np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jaka pogodę kształtują morskie masy powietrza napływające na dany obszar? 2. Jaka pogodę kształtują kontynentalne masy powietrza napływające na dany obszar? 	<p>Jak przemieszczają się masy powietrza – rodzaje</p>

			<p>względem na temperaturę</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodzaje frontów atmosferycznych - rodzaje frontów atmosferycznych ze względu na sposób przemieszczania się powietrza 	<p>przemieszczania się powietrza (ciepły, chłodny zokludowany)</p> <p>NACOBESZU: Rodzaje mas powietrza i frontów atmosferycznych kształtujących pogodę.</p>			<p>wiatrów na kuli ziemskiej</p>
41	1	<p>Co wpływa na nierównomierne rozmieszczenie temperatury powietrza i opadów na kuli ziemskiej?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czynniki kształtujące temperaturę powietrza na kuli ziemskiej - strefowość termiczna - przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia opadów na kuli ziemskiej - strefy opadowe 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia czynniki kształtujące temperaturę powietrza i jej rozmieszczenie na Ziemi: szerokość geograficzną, rozkład lądów i mórz, prądy morskie, wysokość nad poziomem morza, rzeźbę terenu, pokrycie i barwę terenu - charakteryzuje strefowość termiczną - wskazuje na przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia opadów na kuli ziemskiej: ogólną cyrkulację mas powietrza atmosferycznego, ukształtowanie powierzchni lądów, układ form rzeźby terenu, odległość od mórz i oceanów, prądy morskie - omawia strefy opadowe: okołorównikową, podrównikową, zwrotnikową, podzwrotnikową, umiarkowanych szerokości geograficznych, okołobiegunową <p>NACOBESZU: Przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia temperatury powietrza i opadów na kuli ziemskiej.</p>	<p>- praca z podręcznikiem, mapą ścienną, mapami klimatycznymi, mapami konturowymi świata</p>	<p>Praca w grupach: Ćwiczenia na mapie konturowej świata: Rozmieszczenie temperatur powietrza i opadów.</p> <p>Obliczanie średniej temperatury i amplitudy w miejscowościach położonych w różnych strefach .</p>	<p>Chmury i ich rodzaje</p>

42 43	2	Powstawanie wiatrów oraz ich wpływ wiatrów na kształtowanie pogody i działalność gospodarczą człowieka.	<ul style="list-style-type: none"> - geneza wiatrów stałych - geneza wiatrów okresowych - geneza wiatrów lokalnych - znaczenie wiatrów dla przebiegu pogody - wpływ wiatrów na działalność gospodarczą człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia genezę wiatrów stałych: pasaty - charakteryzuje genezę wiatrów okresowych: monsuny - objaśnia genezę wiatrów lokalnych: bryza, wiatr dolinny i górski, fen - charakteryzuje znaczenie wiatrów dla przebiegu pogody - omawia wpływ wiatrów na działalność gospodarczą człowieka: (rolnictwo, komunikacja, budownictwo, produkcja energii) <p>NACOBZU: Geneza wiatrów stałych, okresowych i lokalnych. Znaczenie wiatrów dla przebiegu pogody i działalności gospodarczej człowieka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie plansz i schematów „Cyrkulacja monsunowa”, „Bryza dzienna i nocna”, „Wiatr górski i dolinny”, „Fen” - praca z podręcznikiem - zasoby internetowe 	<p>Metoda aktywizująca: Rybi szkielet: Pozytywne i negatywne znaczenie wiatrów na kształtowanie pogody i działalność gospodarczą człowieka.</p>	<p>Atmosfera – utrwalenie dotychczasowych wiadomości, Bryza, Bryza morska i lądowa</p>
44	1	Strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi.	<ul style="list-style-type: none"> - strefy klimatyczne na Ziemi i ich zasięgi - typy klimatów na kuli ziemskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje strefy klimatyczne i ich zasięgi - charakteryzuje strefy klimatyczne i uzasadnia ich zasięgi - omawia typy klimatów w poszczególnych strefach klimatycznych <p>NACOBZU: Strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie mapy klimatycznej świata, ściennej mapy fizycznej świata, atlasu geograficznego - praca z podręcznikiem 	<p>Praca w grupach: Charakterystyka stref klimatycznych.</p>	<p>Podział kuli ziemskiej na strefy klimatyczne</p>
45 46	2	Rozpoznawanie stref klimatycznych i typów klimatu na podstawie klimatogramów.	<ul style="list-style-type: none"> - strefy klimatyczne i typy klimatów 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg temperatury i opadów na klimatogramie - rozpoznaje strefę klimatyczną i typ klimatu <p>NACOBZU: Umiejętność</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca na diagramach klimatycznych, mapach klimatycznych świata, atlasach 	<p>Praca w grupach: Rozpoznawanie strefy klimatycznej i typów klimatu na podstawie podanych temperatur i opadów zawartych w tabelach statystycznych.</p>	

					odczytywania stref klimatycznych i typów klimatu z podanych klimatogramów.			
47		1	Jak prognozować pogodę korzystając z mapy synoptycznej?	- elementy pogody na mapach synoptycznych - prognozowanie pogody	- odczytuje składniki pogody: rozmieszczenia układów barycznych, temperaturę powietrza, opady, zachmurzenie nieba, kierunek wiatru i inne zjawiska meteorologiczne - analizuje odczytane informacje - prognozuje krótkoterminową pogodę NACOBZU: Umiejętność prognozowania pogody na podstawie mapy synoptycznej.	- wykorzystanie mapy synoptycznej	Praca w grupach: Prognozowanie pogody na podstawie różnych map synoptycznych .	
48 49 50		3	Zajęcia terenowe. Wycieczka do stacji meteorologicznej	- obserwacja i pomiary meteorologiczne - prognozowanie krótkoterminowej pogody	- obserwuje i dokonuje pomiarów korzystając z przyrządów meteorologicznych - prognozuje krótkoterminową pogodę na podstawie obserwacji i pomiarów NACOBZU: Umiejętność prognozowania krótkoterminowej pogody na podstawie odczytanych pomiarów z przyrządów meteorologicznych.	- praca z przyrządami meteorologicznymi	Zajęcia w stacji meteorologicznej. Wykonywanie zadań zgodnych z kartami pracy opracowanymi przez nauczyciela.	
51 52		2	Przyczyny i skutki globalnych zmian klimatu.	- przyczyny globalnych zmian klimatu - skutki zmian klimatu - sposoby zapobiegania zmianom klimatycznym	- omawia przyczyny globalnych zmian klimatycznych - charakteryzuje skutki zmian klimatu - wskazuje sposoby zapobiegania	- praca z podręcznikiem , atlasem geograficznym oraz zasobami internetowymi - wykorzystanie stron edukacyjnych np.: www. zmianyklimatu.pl, www.	Praca w pracowni komputerowej. Symulator zmian klimatu oraz kalkulator CO2 ziemianarozdrozu.pl Metoda aktywizująca „ Burza	<u>Choroby związane z zanieczyszczeniem</u>

					zmianom klimatycznym	ziemianarozdrozu.pl	mózgów ” Jak zapobiec zmianom klimatycznym?	powietrza , Efekt cieplarniany , Skutki globalnego ocieplenia
					NACOBEMU:Przyczyny, skutki i sposoby zapobiegania zmianom klimatycznym.			
53		1	Powtórzenie wiadomości i umiejętności z działu: „ Sfery Ziemi-atmosfera”					
54		1	Test wiadomości i umiejętności z działu: „ Sfery Ziemi-atmosfera”					
55		1	Omówienie testu sprawdzającego dział: „ Sfery Ziemi-atmosfera					
56 57	Sfery Ziemi - hydrosfera	2	Cykle hydrologiczne w różnych warunkach klimatycznych.	- składniki cyklu hydrologicznego - duży i mały obieg wody - cechy fizyczne i chemiczne wody	- omawia składniki cyklu hydrologicznego: • parowanie: transpiracja, sublimacja • kondensacja i resublimacja pary wodnej: jądra kondensacji • opady atmosferyczne: odpływ powierzchniowy, odpływ podziemny, retencja - objaśnia duży i mały obieg wody: bilans wody:	- praca z atlasem, mapami klimatycznymi, mapą fizyczną świata - wykorzystanie plansz i schematów „Duży i mały obieg wody” - praca z podręcznikiem - zasoby multimedialne	Praca w grupach: Karta pracy : np.: 1. Wykonanie wykresu przedstawiającego sumę opadów dla różnych miejscowości czterech stref klimatycznych 2. Wykonanie wykresu przedstawiającego roczny przebieg temperatury dla różnych miejscowości czterech stref klimatycznych 3. Wskazanie zależności między temperaturą powietrza, parowaniem a sumą opadów atmosferycznych.	Bilans wodny , Krażenie wody w przyrodzie , Obieg wody w przyrodzie

				<p>obszary o dodatnim i ujemnym bilansie wodnym na Ziemi - charakteryzuje fizyczne i chemiczne cechy wody:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmianę objętości i gęstości wody wraz ze zmianą temp. • zdolność rozpuszczania minerałów występujących w przyrodzie i wysoką pojemność cieplną dotyczącą magazynowania ciepła i uwalniania go do atmosfery • skład chemiczny wody morskiej • poziomy i pionowy rozkład zasolenia <p>- omawia cykle hydrologiczne w różnych strefach klimatycznych od równikowej do okołobiegunowej (parowanie, kondensacja, opady)</p> <p>NACOBESZU: Cechy cyklu hydrologicznego w różnych warunkach klimatycznych.</p>		4. Wskazanie zależności między temperaturą parowaniem i zasoleniem wody morskiej.	
58 59	2	Czy „błękitna planeta” jest zasobna w wodę niezbędną do życia?	<p>- zasoby wodne Ziemi - oceany i morza - typy mórz - elementy morza: zatoki, cieśniny - wody lądowe</p>	<p>- omawia zasoby wodne Ziemi: wody słone i wody słodkie - wskazuje rozmieszczenie oceanów i mórz oraz większych zatok i cieśnin -charakteryzuje wody lądowe: jeziora, rzeki, lodowce, wody podziemne: wskazuje największe jeziora, najdłuższe rzeki na kuli ziemskiej</p>	<p>- wykorzystanie mapy ściiennej, atlasu geograficznego, - praca z podręcznikiem - wykorzystanie schematu „Zasoby wodne na Ziemi”</p>	<p>Metoda aktywizująca: Burza mózgów: Dlaczego na Ziemi jest coraz mniej wody nadającej się do życia?</p>	Morza i oceany

					<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje występowanie największych lodolodów oraz lodowców górskich -omawia wody podziemne: artezyjskie, termalne, mineralne, gejzery - charakteryzuje zasoby wód słodkich niezbędnych do życia człowieka <p>NACOBESU: Występowanie i zasoby wód w oceanach i na lądach.</p>		
60 61		2	Zróźnicowanie sieci rzecznej na poszczególnych kontynentach.	<ul style="list-style-type: none"> -czynniki decydujące o sieci rzecznej - systemy rzeczne - rodzaje rzek: stałe, okresowe i epizodyczne - obszary bezodpływowe 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia czynniki decydujące o sieci rzecznej:budowa geologiczna, rzeźba terenu, warunki klimatyczne - objaśnia i wskazuje systemy rzeczne: rzeki główne i ich dopływy na poszczególnych kontynentach - wskazuje dorzecza, zlewiska i działy wód - wymienia i wskazuje ujścia rzeczne: estuaria, delty oraz wyjaśnia przyczyny ich powstawania - charakteryzuje rzeki stałe, okresowe i epizodyczne - objaśnia powstawanie obszarów bezodpływowych i wskazuje je na poszczególnych kontynentach - analizuje zróźnicowanie sieci rzecznej na poszczególnych kontynentach biorąc pod uwagę warunki klimatyczne <p>NACOBESU: Charakterystyka sieci rzecznej na poszczególnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - korzystanie z atlasu geograficznego, mapy fizycznej świata, - wykorzystanie słownika geograficznego oraz podręcznika - praca ze schematem” System rzeczny” - praca z rocznikiem statystycznym 	<p>Praca w grupach: Korzystając z roczników statystycznych opracowanie wykresów dotyczących długości i przepływów rzek na poszczególnych kontynentach.</p>

					<p>kontynentach.</p>			
62 63		2	<p>Typy ustrojów rzecznych największych rzek na świecie.</p>	<p>-elementy decydujące o typie ustroju rzecznego - typy ustrojów rzecznych: proste i złożone - cechy ustrojów rzecznych wybranych rzek na świecie</p>	<p>- omawia elementy decydujące o typie ustroju rzecznego: przepływ rzeki, stan wody, zasilanie, zlodzenie - charakteryzuje typy ustrojów rzecznych: a) proste:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deszczowy: równikowy, podrównikowy, monsunowy, śródziemnomorski, oceaniczny • śnieżny • lodowcowy <p>b) złożone:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deszczowo- śnieżne • deszczowo- śnieżno- lodowcowe • śnieżno- lodowcowe <p>- rozpoznaje i opisuje cechy ustrojów rzecznych wybranych największych rzek na świecie i określa typ ustroju rzecznego</p> <p>NACOBESZU: Rozpoznawanie i opisywanie cech ustrojów rzecznych.</p>	<p>- korzystanie z wykresów przedstawiających przepływy rzek - praca z mapą fizyczną świata oraz z atlasem geograficznym - praca z podręcznikiem oraz z rocznikiem statystycznym</p>	<p>Praca w grupach: Karty pracy np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Do podanych rzek dopasuj właściwe wykresy przepływu rzek. 2. Opisz cechy ustrojów rzecznych. 3. Określ strefy klimatyczne przez, które przepływają rzeki. 4. Zagrożenia spowodowane niskimi, bądź wysokimi stanami wody w rzekach. 	<p>Działalność wód płynących, Rzeki i reżimy rzeczne</p>
64 65		2	<p>Jak powstały jeziora na poszczególnych kontynentach?</p>	<p>- czynniki decydujące o powstawaniu jezior - klasyfikacja genetyczna typów jezior: - jeziora ukształtowane w wyniku procesów wewnętrznych i</p>	<p>- omawia czynniki decydujące o powstawaniu jezior: procesy rzeźbiące powierzchnię ziemi, warunki klimatyczne, rodzaj skał - dokonuje klasyfikacji genetycznej jezior - wymienia i omawia typy jezior, które powstały w wyniku procesów</p>	<p>- praca z podręcznikiem, mapą ścienną świata, atlasem geograficznym, rocznikiem statystycznym, - korzystanie z zasobów multimedialnych</p>	<p>Praca w grupach: Wykonanie profili batymetrycznych wybranych jezior. Praca z rocznikiem statystycznym i mapą topograficzną.</p>	

			<p>zewnętrznych na poszczególnych kontynentach</p> <p>- klasyfikacja jezior ze względu na ciągłość zasilania oraz ze względu na warunki rozwoju życia</p>	<p>wewnętrznych: tektoniczne, wulkaniczne, reliktowe</p> <p>-charakteryzuje typy genetyczne jezior, które powstały w wyniku procesów zewnętrznych: jeziora polodowcowe: rynnowe, morenowe, wytopiskowe, cyrkowe; krasowe, meteorytowe, przybrzeżne meandrowe eoliczne deltowe osuwiskowe biogeniczne</p> <p>- klasyfikuje jeziora ze względu na ciągłość zasilania: stałe, okresowe, epizodyczne</p> <p>- dokonuje podziału jezior ze względu na warunki rozwoju życia: oligotroficzne, eutroficzne i dystroficzne</p> <p>NACOBZU: Wskazywanie jezior na poszczególnych kontynentach i określanie ich typów genetycznych.</p>			
66 67	2	<p>Jakie znaczenie dla człowieka mają rzeki i jeziora ?</p>	<p>- znaczenie krajobrazowe rzek i jezior</p> <p>- znaczenie gospodarcze rzek i jezior</p>	<p>- omawia znaczenie krajobrazowe rzek i jezior, które ma odzwierciedlenie w rozwoju infrastruktury turystycznej , rekreacyjnej i sportów wodnych</p> <p>- charakteryzuje znaczenie gospodarcze rzek i jezior: źródło słodkiej wody pitnej, rybactwo śródlądowe,</p>	<p>- praca z podręcznikiem , zasobami internetowymi, mapą ścienną świata, atlas geograficzny, rocznikiem statystycznym</p>	<p>Mini projekt Znaczenie rzek i jezior w życiu i działalności człowieka.</p>	

				<p>naturalne zbiorniki retencyjne, drogi wodne, energetyka wodna, wykorzystanie wód w różnych zakładach przemysłowych</p> <p>NACOBZU: Znaczenie krajobrazowe i gospodarcze rzek i jezior.</p>			
68 69	2	<p>Dlaczego wody morskie są w ciągłym ruchu i jaki mają wpływ na warunki klimatyczne oraz środowisko życia wybrzeży.</p>	<p>- falowanie wiatrowe przyczyny powstawania i skutki w środowisku przyrodniczym</p> <p>- prądy morskie-mechanizm powstawania i ich wpływ na pogodę i klimat</p> <p>- pływy morskie-mechanizm powstawania i ich wpływ na środowisko życia wybrzeży</p> <p>-upwelling, mechanizm powstawania i wpływ na warunki klimatyczne oraz środowisko życia na wybrzeżach</p>	<p>- omawia przyczyny powstawania i skutki falowania wiatrowego sejszy, tsunami</p> <p>- charakteryzuje mechanizm powstawania prądów morskich, zna rodzaje oraz rozkład prądów morskich na świecie, wskazuje prądy ciepłe i zimne, omawia wpływ prądów morskich na pogodę i klimat</p> <p>- objaśnia mechanizm powstawania pływów morskich: pływy syzygijne, pływy kwadratowe, omawia ich wpływ na środowisko życia wybrzeży</p> <p>- wyjaśnia sposób powstawania upwellingu, El Nino, La Nina, omawia wpływ na warunki klimatyczne oraz środowisko życia na wybrzeżach</p> <p>NACOBZU: Ruchy wody morskiej i ich wpływ na warunki klimatyczne i środowisko życia na wybrzeżach.</p>	<p>- korzystanie z plansz i schematów” Falowanie wody morskiej”, „ Pływy morskie”, „ Model krążenia prądów morskich „, Powstawanie falowanie wiatrowego”, „ Powstawanie fal tsunami”</p> <p>- praca z mapą fizyczną świata, mapą świata „ Prądy morskie”</p> <p>- korzystanie z zasobów multimedialnych</p> <p>- praca z podręcznikiem</p>	<p>Metoda posteru: Ruchy wody morskiej. Praca z podziałem na grupy.</p>	<p>Tsunami</p> <p>Prądy morskie</p>
70 71	2	<p>Gospodarcze wykorzystanie mórz i oceanów oraz wpływ człowieka na</p>	<p>- możliwości gospodarczego wykorzystania oceanów</p> <p>- wpływ człowieka na</p>	<p>-omawia możliwości gospodarczego wykorzystania oceanów:</p> <ul style="list-style-type: none"> wydobywanie surowców mineralnych 	<p>- korzystanie z mapy fizycznej świata, z mapy surowcowej świata, z mapy „ Łowiska na świecie”</p> <p>-praca z podręcznikiem</p>	<p>Metoda aktywizująca- mapa mentalna: Praca w grupach. Pozytywny i negatywny wpływ człowieka</p>	

			<p>ekosystemy morskie.</p>	<p>ekosystemy mórz i oceanów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • elektrownie wodne wykorzystujące pływy morskie • przemysł stoczniowy • połowy ryb • przemysł przetwórstwa rybnego • połowy owoców morza • pozyskiwanie wody słodkiej • pozyskiwanie soli morskiej „białego złota” • pozyskiwanie glonów morskich • drogi komunikacyjne <p>- omawia i ocenia wpływ człowieka na ekosystemy mórz i oceanów np.: negatywny wpływ platform wiertniczych, limity połowu ryb, katastrofy tankowców, zanieczyszczenia przemysłowe</p> <p>NACOBESZU: Możliwości gospodarczego wykorzystania mórz i oceanów oraz wpływ człowieka na ekosystemy tych obszarów.</p>	<p>- niewykorzystanie zasobów internetowych</p>	<p>na ekosystemy mórz i oceanów.</p>	
72 73	2	<p>Przyrodnicze i gospodarcze znaczenie wód podziemnych.</p>	<p>- powstawanie źródeł - rodzaje źródeł - przyrodnicze znaczenie wód podziemnych - gospodarcze znaczenie wód podziemnych</p>	<p>- omawia powstawanie źródeł: szczelinowe zstępujące, szczelinowe wstępujące, uskokowe, warstwowe, dolinne, przelewowe, krasowe i ocenia przyrodnicze znaczenie tych źródeł - charakteryzuje gospodarcze i przyrodnicze znaczenie wód</p>	<p>- praca z podręcznikiem - wykorzystanie schematów i planszy „Rodzaje źródeł” - wykorzystanie zasobów multimedialnych</p>	<p>Metoda tekstu przewodniego.</p>		

					<p>podziemnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wód gruntowych i głębinowych • wód artezyjskich • wód mineralnych • gejzerów <p>NACOBESZU: Powstawanie źródeł. Przyrodnicze i gospodarcze wykorzystanie wód podziemnych.</p>		
74	1	Czy granica wiecznego śniegu przebiega zawsze na tej samej wysokości?	<p>- granica wiecznego śniegu</p> <p>- przebieg granicy wiecznego śniegu od strefy równikowej po podbiegunową</p> <p>- przyczyny przebiegu granicy wiecznego śniegu na różnych wysokościach</p> <p>- etapy przekształcania śniegu w lód</p>	<p>- wyjaśnia termin: granica wiecznego śniegu</p> <p>- wskazuje przebieg granicy wiecznego śniegu od strefy równikowej po podbiegunową</p> <p>- omawia etapy przekształcania śniegu w lód</p> <p>NACOBESZU: Przyczyny występowania granicy wiecznego śniegu na różnych wysokościach w różnych szerokościach geograficznych.</p>	<p>- praca ze słownikiem geograficznym oraz z podręcznikiem</p> <p>- korzystanie z mapy fizycznej i klimatycznej świata</p> <p>- schemat „Granica wiecznego śniegu”</p>	<p>Dyskusja panelowa:</p> <p>Zależność pomiędzy zmianą średniej temperatury powietrza na Ziemi a zmianą położenia granicy wiecznego śniegu.</p>	<p>Wody zawarte w lodowcach i łądłolodach</p>
75 76	2	Jaka jest przyczyna powstawania lodowców na kuli ziemskiej?	<p>- warunki powstawania lodowców</p> <p>- powstawanie lodu lodowcowego</p> <p>- największe lodowce na poszczególnych kontynentach</p> <p>- budowa lodowca</p> <p>- typy lodowców</p> <p>- ruch lodu w lodowcu górskim</p>	<p>- omawia warunki powstawania lodowców</p> <p>- charakteryzuje powstawanie lodu lodowcowego</p> <p>- omawia budowę lodowca</p> <p>- podaje przykłady największych lodowców na poszczególnych kontynentach</p> <p>- omawia typy lodowców</p> <p>- charakteryzuje ruch lodu w lodowcu górskim</p>	<p>- wykorzystanie podręcznika, mapy fizycznej świata, atlasu geograficznego</p> <p>- korzystanie z plansz: „Budowa lodowca”</p> <p>„Typy lodowców na kuli ziemskiej”</p> <p>- wykorzystanie zasobów internetowych</p>	<p>Metoda posteru- podział na grupy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lodowiec alpejski 2. Lodowiec himalajski 3. Lodowiec piedmontowy. 	<p>Lodowce na kuli ziemskiej, Działalność lodowców i łądłolodów, Działalność lodowców i łądłolodów Działalność</p>

					NACOBESZU: Powstawanie lodowców górskich na różnych kontynentach.			Lodowców i lodolodów
77-78		2	Wpływ zmian klimatycznych na zasięg współczesnych zlodowaceń.	<ul style="list-style-type: none"> - warunki powstawania lodolodów - obszary współczesnych lodolodów - ruch lodolodów: lodowce szelfowe, góry lodowe, pak lodowy - wpływ zmian klimatycznych na zasięg współczesnych obszarów zlodzonych 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia warunki powstawania lodolodów - wskazuje obszary współczesnych lodolodów - omawia ruch lodolodów: lodowce szelfowe, góry lodowe, pak lodowy - charakteryzuje wpływ zmian klimatycznych na zasięg współczesnych obszarów zlodzonych <p>NACOBESZU: Zasięg obszarów współcześnie zlodzonych oraz wpływ zmian klimatycznych na zmiany tych zasięgów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - korzystanie z podręcznika, mapy fizycznej świata, atlasu - wykorzystanie zasobów multimedialnych 	Metoda aktywizująca: Burza mózgów. Dlaczego zmniejsza się zasięg współczesnych zlodowaceń?	Antarktyda – wspólne dobro ludzkości
79-80		2	Nieracjonalna gospodarka wodna w wybranych regionach świata.	<ul style="list-style-type: none"> - przykłady nieracjonalnej gospodarki wodnej w wybranych regionach świata - następstwa nieracjonalnej gospodarki wodnej - działania wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przykłady nieracjonalnej gospodarki wodnej w wybranych regionach świata -wymienia następstwa nieracjonalnej gospodarki wodnej - omawia działania wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą <p>NACOBESZU; Następstwa nieracjonalnej gospodarki wodnej w wybranych regionach świata oraz sposoby przeciwdziałania temu zjawisku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapą fizyczną świata, atlasem - korzystanie z podręcznika, - wykorzystanie zasobów internetowych 	Metoda aktywizująca - burza mózgów: Dlaczego człowiek powinien racjonalnie gospodarować wodą?	
81		1	Powtórzenie					

			wiadomości z działu: Hydrosfera					
82		1	Test sprawdzający wiadomości i umiejętności - Hydrosfera”					
83		1	Omówienie testu sprawdzającego wiadomości i umiejętności z działu Hydrosfera.					
84 85	Sfery Ziemi. Litosfera.	2	Jakie skały budują skorupę ziemską ? Gospodarcze wykorzystanie skał.	- skład mineralogiczny skorupy ziemskiej - podział skał na grupy - rodzaje skał - gospodarcze zastosowanie skał i minerałów - zmiany środowiska przyrodniczego związane z eksploatacją surowców mineralnych	- opisuje skład mineralogiczny skorupy ziemskiej - dokonuje podziału skał na grupy - dopasowuje rodzaje skał do poszczególnych grup - rozpoznaje skały i minerały i omawia ich cechy - opisuje gospodarcze zastosowanie skał i minerałów - ocenia zmiany środowiska przyrodniczego związane z eksploatacją surowców mineralnych NACOBZU: Skład mineralogiczny skorupy ziemskiej. Grupy i rodzaje skał oraz ich zastosowanie w gospodarce. Zmiany środowiska przyrodniczego związane z eksploatacją surowców mineralnych.	- praca z podręcznikiem, - wykorzystanie zestawu skał i minerałów, - korzystanie z fotografii skał zamieszczonych w internecie	Metoda aktywizująca- mapa mentalna: Ocena zmian środowiska przyrodniczego związana z eksploatacją surowców mineralnych.	Bogactwo skał i minerałów
86 87		2	Najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi.	-odtworzenie dziejów Ziemi za pomocą różnych metod: metody określania wieku bezwzględnego,	- omawia metody określania wieku bezwzględnego i względnego do odtwarzania wydarzeń geologicznych na Ziemi -dokonuje podziału dziejów Ziemi	- korzystanie z podręcznika - wykorzystanie planszy „ Dzieje Ziemi” - praca z tablicą stratygraficzną - wykorzystanie zasobów	Praca w grupach: Najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze. 1. W erze paleozoicznej	Amonit w skale , Badanie

			<p>metody określania wieku względnego - podział dziejów Ziemi na główne jednostki - najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi</p>	<p>na główne jednostki - charakteryzuje najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ruchy górotwórcze, • dryfy kontynentów • transgresje i regresje morskie • zlodowacenia • rozwój świata organicznego <p>NACOBESZU: Najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi.</p>	<p>multimedialnych</p>	<p>2. W erze mezozoicznej 3. W erze kenozoicznej</p>	<p>dziejów Ziemi, Bogactwo skał i minerałów, Bogactwo skał i minerałów, Ery na Ziemi</p>
88 89 90 91	4	<p>Obserwacja odkrywki geologicznej. Zajęcia terenowe.</p>	<p>-odkrywka geologiczna: układ warstw skalnych w odkrywce geologicznej - skały i okazy wskazujące na wydarzenia geologiczne</p>	<p>- wykonuje odkrywkę geologiczną -określa warstwy skalne pod względem czasu powstania: młodsze i starsze - odczytuje wydarzenia na podstawie warstw skał odkrywki geologicznej - omawia jaki klimat i jakie środowisko występowało na danym obszarze w kolejnych okresach geologicznych - wyszukuje w warstwach i zbiera ciekawe okazy do gabloty szkolnej - wykonuje fotografie warstw skalnych, rysuje szkic - dokonuje sklasyfikowania swojej kolekcji skał i okazów na podstawie różnych źródeł</p> <p>NACOBESZU: Planowanie i przeprowadzenie obserwacji odkrywki geologicznej lub</p>	<p>- Szkolny zestaw okazów skał</p>	<p>Karta pracy przygotowana dla każdego ucznia.</p>	

					odsłonięcia geologicznego.			
92 93		2	Jak działalność człowieka wpłynęła na zmiany środowiska przyrodniczego w holocenie?	- zmiany w środowisku przyrodniczym	- omawia i ocenia zmiany w środowisku przyrodniczym: rabunkową gospodarkę leśną, erozję i zanieczyszczenie gleb, zmiany klimatyczne: (topnienie lodowców i lądolodów, El Nino, La Nina), zanieczyszczenia powietrza i wód, szkody górnicze, rozwój osadnictwa, rozwój infrastruktury, komunikacyjnej (sieć dróg kolejowych, kołowych, porty i lotniska) NACOBZU: Zmiany w środowisku przyrodniczym w holocenie spowodowane działalnością gospodarczą człowieka.	- korzystanie z podręcznika, mapy fizycznej świata, atlasu, rocznika statystycznego, - wykorzystanie zasobów internetu	Metoda aktywizująca- burza mózgów: Potrzeba działalności gospodarczej człowieka a zmiany w środowisku przyrodniczym.	Amazonia. El Nino
94 95		2	Procesy wewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi.	- procesy wewnętrzne - formy powstałe w wyniku procesów wewnętrznych - obszary aktywności wulkanicznej i sejsmicznej	- charakteryzuje procesy wewnętrzne: wulkanizm, plutonizm, ruchy skorupy ziemskiej, wstrząsy tektoniczne, ruchy górotwórcze(paleozoiczne, mezozoiczne, kenozoiczne) formy powstałe na powierzchni Ziemi w wyniku zachodzących procesów wewnętrznych - wskazuje na mapie obszary aktywności wulkanicznej i sejsmicznej ze zwróceniem uwagi na erupcję wulkanów w ostatnich latach	- korzystanie z podręcznika, mapy fizycznej świata, atlasu geograficznego, - praca z planszą "Wulkany na Ziemi" „Budowa wulkanu” „Formy tektoniczne” „Układ warstw skalnych” - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Praca w grupach np.: Których procesów wewnętrznych obawiasz się najbardziej?	<u>Aktywność wulkaniczna w Azji</u> , <u>Aktywność wulkaniczna w Europie</u> , <u>Budowa wulkanów</u> , <u>Budowa wulkanu -</u>

					NACOBZU: Główne procesy wewnętrzne oraz formy, które powstały na powierzchni Ziemi w wyniku tych procesów.			ćwiczenia , Co się dzieje w strefach aktywnych wulkanicznie? , Czynniki wewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi
96 97	2	Jakie produkty i formy powstają w wyniku wietrzenia fizycznego i chemicznego?	- zjawisko wietrzenia fizycznego oraz powstałe produkty i formy - zjawisko wietrzenia chemicznego oraz powstałe produkty i formy - czynniki decydujące o intensywności wietrzenia fizycznego i chemicznego	- omawia zjawisko wietrzenia fizycznego oraz powstałe produkty i formy - charakteryzuje zjawisko wietrzenia chemicznego (kras, lateryzacja) oraz powstałe produkty i formy - omawia wpływ czynników na intensywność wietrzenia fizycznego i chemicznego NACOBZU: Zjawiska wietrzenia fizycznego i chemicznego oraz produkty i formy powstałe w wyniku tych procesów.	- korzystanie z podręcznika, mapy ściennej świata, atlasu geograficznego - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Praca w grupach np.: Grupa 1 Przebieg wietrzenia fizycznego i chemicznego w strefie równikowej. Grupa 2 Przebieg wietrzenia fizycznego i chemicznego w strefie zwrotnikowej. Grupa 3 Przebieg wietrzenia fizycznego i chemicznego w strefie umiarkowanej.	Adrspaskie Skalne Miasto - Maczuga Herkulesa , Adrspaskie Skalne Miasto – Komin, Cukrowni, Pachołek i Kat	
98 99	2	Jakie formy powstają w wyniku działalności erozyjnej i akumulacyjnej wód,	-przebieg oraz efekty erozji i akumulacji wodnej - formy erozyjne i	- omawia przebieg oraz efekty erozji i akumulacji wodnej: morza, rzek i jezior - charakteryzuje formy erozyjne i	- praca z podręcznikiem , mapą ścienną świata, atlasem geograficznym - wykorzystanie zasobów internetu	Praca w grupach np.: Grupa 1	Kierunek wiatru , Działalność	

			lodowców i wiatru?	akumulacyjne powstałe w wyniku działalności lodowców i łądolodów - formy erozyjne i akumulacyjne powstałe w wyniku działalności eolicznej	akumulacyjne powstałe w wyniku działalności lodowców i łądolodów - objaśnia formy erozyjne i akumulacyjne powstałe w wyniku działalności eolicznej NACOBESZU: Przebieg oraz efekty erozji i akumulacji wodnej, lodowcowej i eolicznej.	- korzystanie z plansz „Rodzaje wydm” „Dolina rzeczna” „Formy erozyjne i akumulacyjne lodowców i łądolodów”	Przebieg i formy erozji i akumulacji wodnej. Grupa 2 Przebieg i formy erozji i akumulacji lodowcowej. Grupa 3 Przebieg i formy erozji i akumulacji eolicznej.	lodowców i łądolodów
100 101	2	Wpływ budowy geologicznej i działalności człowieka na grawitacyjne ruchy masowe.	- cechy budowy geologicznej - ruchy masowe -wpływ działalności człowieka na grawitacyjne ruchy masowe	- wykazuje wpływ cech budowy geologicznej na ruchy masowe: obrywanie, osuwanie, spelzwanie - omawia wpływ działalności człowieka na grawitacyjne ruchy masowe - charakteryzuje skutki ruchów masowych w środowisku przyrodniczym NACOBESZU: Wpływ cech budowy geologicznej i działalności człowieka na grawitacyjne ruchy masowe.	- praca z podręcznikiem mapą geologiczną - wykorzystanie planszy ”Ruchy masowe” - korzystanie z zasobów internetu	Metoda „Za i przeciw” np.: Czy powinieneś się kierować pięknem krajobrazu przy budowie domu na terenach zagrożonych ruchami masowymi?		
102 103	2	Cechy ukształtowania powierzchni Alp jako wynik oddziaływania procesów zewnętrznych i wewnętrznych.	- procesy wewnętrzne mające wpływ na ukształtowanie powierzchni Alp - procesy zewnętrzne kształtujące powierzchnię Alp - cechy ukształtowania powierzchni Alp- rzeźba wysokogórska	- omawia procesy wewnętrzne mające wpływ na ukształtowanie powierzchni Alp: alpejskie ruchy górotwórcze, zjawiska wulkaniczne, budowa geologiczna Alp - charakteryzuje procesy zewnętrzne kształtujące powierzchnię Alp: zalewy morskie, rzeźbotwórczą działalność lodowców górskich:	- praca z podręcznikiem, mapa ścienną Europy, atlasem geograficznym - wykorzystanie internetu	Metoda aktywizująca: Rybi szkielet.		

					<p>erozyjne i akumulacyjne formy polodowcowe, działalność rzek wietrzenie ruchy masowe -opisuje cechy ukształtowania powierzchni Alp- rzeźba wysokogórska NACOBZU: Wpływ procesów wewnętrznych i zewnętrznych na ukształtowanie powierzchni Ziemi- Alp.</p>			
104		1	Powtórzenie wiadomości z działu: Sfery Ziemi- litosfera.					
105		1	Sprawdzian wiadomości i umiejętności: Sfery Ziemi- litosfera.					
106		1	Omówienie sprawdzianu: Sfery Ziemi- litosfera.					
107 108	Sfery Ziemi- pedosfera i biosfera	2	<p>Procesy glebotwórcze. Gleby strefowe i niestrefowe oraz ich przydatność rolnicza.</p>	<p>- czynniki glebotwórcze - etapy procesu glebotwórczego -składniki gleby -budowa gleby -gleby strefowe i niestrefowe -przydatność rolnicza</p>	<p>-omawia czynniki glebotwórcze - objaśnia etapy procesu glebotwórczego -wymienia składniki gleby - charakteryzuje budowę gleb: czarnoziemu, biellicowej, aluwialnej, brunatnej, rędziny - wymienia i wskazuje obszary występowania gleb strefowych i niestrefowych - ocenia przydatność rolniczą gleb</p> <p>NACOBZU: Procesy glebotwórcze. Cechy głównych</p>	<p>- praca z mapą ścienną świata, mapą gleb, atlasem geograficznym - praca z podręcznikiem - schemat ” Etapy procesu glebotwórczego” -plansza profile glebowe - szklane profile gleb: czarnoziemu , rędziny, biellicowej, brunatnej, aluwialnej</p>	<p>Praca w grupach:</p> <p>Grupa 1 Profil gleby biellicowej i jej przydatność rolnicza.</p> <p>Grupa 2 Profil gleby brunatnej i jej przydatność rolnicza.</p> <p>Grupa 3 Profil czarnoziemu i jego przydatność rolnicza.</p>	<p>Czynniki degradacji powierzchni Ziemi , Czynniki glebotwórcze , Degradacja gleb , Gleba biellica</p>

					rodzajów gleb strefowych i niestrefowych oraz ich przydatność rolnicza.		Grupa 4 Profil rędziny i jej przydatność rolnicza.	
109 110 111 112	4	Profil glebowy. Zajęcia terenowe	- profil glebowy	- planuje i wykonuje profil glebowy - obserwuje i analizuje budowę gleby, poziomy glebowe - określa dany typ gleby - stosuje nazewnictwo poziomów - dokonuje pomiarów poziomów -określa czynniki glebotwórcze powstałej gleby -ocenia wpływ zabiegów agrotechnicznych i stosowanie nawozów sztucznych na ten typ gleby - określa bonitację gleby i rolnicze wykorzystanie - omawia degradację gleb w miejscu zamieszkania NACOBESU: Przeprowadzenie obserwacji profilu glebowego w miejscu zamieszkania i wykonanie profilu glebowego.			Karta pracy dla każdego ucznia.	
113 114	2	Formacje roślinne oraz piętra roślinności na Ziemi. Fauna i flora w strefach krajobrazowych Ziemi.	- wpływ klimatu , gleby i rzeźby terenu na zróżnicowanie formacji roślinnej oraz piętrowości roślinnej na Ziemi -formacje roślinne na Ziemi - piętra roślinne na Ziemi - fauna i flora	- omawia wpływ klimatu , gleby i rzeźby terenu na zróżnicowanie formacji roślinnej oraz piętrowości roślinnej na Ziemi -charakteryzuje formacje roślinne na Ziemi - wymienia piętra roślinne na Ziemi - przyporządkowuje gatunki flory i fauny dla poszczególnych stref krajobrazowych Ziemi	- mapa krajobrazowa świata, mapa fizyczna świata, atlas geograficznych - korzystanie z podręcznika - wykorzystanie zasobów multimedialnych		Praca w grupach. Flora i fauna w poszczególnych formacjach roślinnych.	

					<p>NACOBESU: Zróżnicowanie formacji roślinnych na Ziemi. Piętrowość roślinna. Typowe gatunki flory i fauny w poszczególnych strefach krajobrazowych.</p>			
115 116	2	<p>Jakie nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym powoduje naruszenie stabilności ekosystemu?</p>	<p>- przykłady naruszenia stabilności ekosystemów - nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym</p>	<p>- omawia przykłady naruszenia stabilności ekosystemów i nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym np.: rabunkowa gospodarka w Amazonii - działalność górnicza np.: kopalnie węgla brunatnego, kopalnia otworowa siarki, - platformy wiertnicze ropy naftowej i gazu ziemnego - powstawanie pustyń beztlenowych w morzach - kwaśne opady - działalność rolnicza: spływ nawozów sztucznych do rzek i jezior - zanieczyszczenia komunalne i przemysłowe rzek i jezior - wysypiska śmieci</p> <p>NACOBESU: Przykłady naruszenia stabilności ekosystemów i nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym.</p>	<p>- korzystanie mapy fizycznej świata, atlasu geograficznego - praca z podręcznikiem - wykorzystanie zasobów internetu</p>	<p>Metoda aktywizująca- burza mózgów: Jakie nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym powoduje naruszenie stabilności ekosystemu?</p>		
117 118	2	<p>Działania na rzecz ochrony i restytucji środowiska geograficznego.</p>	<p>- organizacje na rzecz ochrony środowiska - formy ochrony i restytucji środowiska geograficznego</p>	<p>- wskazuje organizacje na rzecz ochrony środowiska - omawia formy ochrony i restytucji środowiska geograficznego: parki narodowe, parki krajobrazowe,</p>	<p>- praca z podręcznikiem - wykorzystanie zasobów internetowych</p>	<p>Praca w grupach: Zagrożone gatunki roślin i zwierząt.</p>	<p>Czy człowiek dba o biosferę?</p>	

					<p>obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty przyrody, pomniki przyrody, restytucja gatunków zagrożonych</p> <p>NACOBESZU: Działania podejmowane w świecie na rzecz ochrony i restytucji środowiska geograficznego.</p>			
119 120	2	Podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju oraz możliwości ich realizacji.	<p>- podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju</p> <p>- możliwości realizacji zasad zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i globalnej</p>	<p>- wskazuje i omawia podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju</p> <p>- ocenia możliwości realizacji zasad zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i globalnej</p> <p>NACOBESZU: Podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju oraz możliwości ich realizacji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej.</p>	<p>- korzystanie z zasobów internetu</p> <p>- praca z podręcznikiem</p>	<p>Metoda aktywizująca.</p> <p>Metoda Za i przeciw.</p>	<p>Degradacja przyrody.</p> <p>Degradacja przyrody</p>	
121	1	Powtórzenie wiadomości i umiejętności z działu: Sfery Ziemi-pedosfera i biosfera.						
122	1	Sprawdzian wiadomości i umiejętności z działu: Sfery Ziemi-pedosfera i biosfera.						
123	1	Omówienie testów sprawdzających wiadomości i						

			umiejętności z działu: Sfery Ziemi- pedosfera i biosfera.				
124	Klasyfikacja państw świata	1	Kryteria podziału państw świata.	<ul style="list-style-type: none"> - Produkt Krajowy Brutto - Wskaźnik Rozwoju Społecznego - kryteria podziału państw: według PKB na jednego mieszkańca, według Wskaźnika Rozwoju Społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: PKB , HDI - dokonuje podziału państw według PKB na jednego mieszkańca oraz według Wskaźnika Rozwoju Społecznego HDI - podaje przykłady wskaźników rozwoju społecznego i gospodarczego <p>NACOBESZU: Kryteria podziału państw według PKB na jednego mieszkańca oraz HDI.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, mapą polityczną świata - korzystanie z rocznika statystycznego 	Na podstawie podanych wskaźników HDI oceń rozwój społeczny w wybranych państwach świata.
125 126		2	PKB państw na różnych poziomach rozwoju gospodarczego.	<ul style="list-style-type: none"> - zróżnicowanie ekonomiczne państw świata: przyczyny nierówności na świecie -proces narastania nierówności w rozwoju społeczno-gospodarczym -struktura PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia różnicowanie ekonomiczne państw świata: przyczyny nierówności na świecie - charakteryzuje proces narastania nierówności w rozwoju społeczno-gospodarczym - porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego (PKB wskaźnikiem siły ekonomicznej państw i dobrobytu obywateli) <p>NACOBESZU: Porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, mapą polityczną świata, atlasem geograficznym - korzystanie z rocznika statystycznego 	Praca w grupach: Najbiedniejsze i najbogatsze państwa świata. Sporządzenie diagramów na podstawie danych z rocznika statystycznego.

127 128		2	Podział polityczny świata.	- aktualny podział polityczny świata - przyczyny powstawania nowych państw po 1989 roku - największe terytoria zależne na świecie - podział polityczny mórz i oceanów	- odczytuje państwa świata - omawia przyczyny powstawania państw po 1989 roku - wskazuje największe terytoria zależne na świecie - dokonuje podziału politycznego mórz i oceanów NACOBZU: Odczytywanie na mapach aktualnego podziału politycznego państw.	- praca z mapą polityczną świata, atlasem geograficznym - praca z podręcznikiem	Praca w parach: Na konturowych mapach politycznych Azji i Europy podpisywanie państw powstałych po 1989 roku	
129		1	Powtórzenie wiadomości z działu: Klasyfikacja państw świata.					
130		1	Sprawdzian wiadomości i umiejętności z działu: Klasyfikacja państw świata.					
131		1	Omówienie sprawdzianu.					
132 133	Ludność	2	Jakie warunki przyrodnicze mają wpływ na osadnictwo w różnych regionach świata?	- warunki przyrodnicze sprzyjające osiedlaniu się ludzi -regiony o największym i najmniejszym zaludnieniu -cechy rozmieszczenia ludności na Ziemi	- omawia warunki przyrodnicze sprzyjające osiedlaniu się ludzi: warunki klimatyczne, gleby, ukształtowanie powierzchni i rzeźbę terenu, dostęp do wody, odległość od morza, surowce mineralne - analizuje, wyjaśnia i ocenia warunki przyrodnicze w różnych regionach świata: np.: Nizina Gangesu, Basen Morza Śródziemnego, Wyżyna Tybet, Wyspy Japońskie, Megalopolis-wschodnie wybrzeże USA, Nizina	- praca z mapą ścienną świata, atlasem - korzystanie z podręcznika - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Metoda aktywizująca: Praca w grupach Jakimi warunkami przyrodniczymi kierowałbyś się przy wyborze miejsca zamieszkania?	<u>Bariery rozwoju osadnictwa</u>

					<p>Holenderska, Etiopia, Finlandia, Arabia Saudyjska</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa cechy rozmieszczenia ludności na Ziemi - wskazuje obszary o największej koncentracji ludności i obszary o słabym zaludnieniu <p>NACOBESZU: Warunki przyrodnicze decydujące o osiedlaniu się ludzi. Cechy rozmieszczenia ludności na Ziemi i obszary o największej i najmniejszej koncentracji.</p>			
134 135		2	Przestrzenne różnice w wielkości wskaźników demograficznych na świecie.	<ul style="list-style-type: none"> - wskaźnik urodzeń i zgonów - przyrost naturalny i jego składniki - dynamika wzrostu liczby ludności na poszczególnych kontynentach - zróżnicowanie regionalne świata według rozwoju społeczno-ekonomicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przestrzenne różnice wielkości wskaźników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego na poszczególnych kontynentach i w różnych krajach zróżnicowanych pod względem rozwoju społeczno-ekonomicznego - oblicza przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów i współczynnik przyrostu naturalnego <p>NACOBESZU: Analiza przestrzennych różnic w wielkości wskaźników demograficznych: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z rocznikiem statystycznym - praca z mapą ścienną świata, atlasem - praca z podręcznikiem 	<p>Praca w grupach: Wykonanie diagramów „Urodzenia, zgony i przyrost naturalny na poszczególnych kontynentach”</p>	<p><u>Cechy demograficzne społeczeństw – społeczeństw a stare i młode</u></p>
136		1	Etapy rozwoju demograficznego ludności świata.	<ul style="list-style-type: none"> - etapy rozwoju demograficznego ludności 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje etapy rozwoju demograficznego ludności i podaje przykłady państw świata 	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, mapą ścienną, atlasem - wykorzystanie zasobów 	<p>Praca w grupach: Przyporządkowanie podanych państw do właściwej fazy rozwoju demograficznego</p>	<p><u>Czy grozi nam</u></p>

					NACOBESU: Etapy rozwoju demograficznego ludności na podanych przykładach państw świata.	multimedialnych	i opisanie ich cech.	przeludnienie? Rozwój ludnościowy świata
137 138	2	Konsekwencje eksplozji demograficznej i regresu demograficznego.	- konsekwencje eksplozji demograficznej w wybranych państwach - konsekwencje regresu demograficznego na przykładach państw świata	- ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej w wybranych państwach - ocenia konsekwencje regresu demograficznego na przykładach państw NACOBESU: Konsekwencje eksplozji demograficznej i regresu demograficznego w wybranych państwach.	- praca z mapą ścienną świata, atlasem geograficznym - wykorzystanie podręcznika - praca z rocznikiem statystycznym	Metoda aktywizująca... Za i przeciw ” Co dla państwa jest bardziej korzystne : eksplozja demograficzna czy regres demograficzny?	Struktura demograficzna na ludności świata , Problemy wyżywienia ludności na świecie	
139	1	Przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach świata.	- przyczyny migracji ludności w różnych państwach - konsekwencje migracji ludności w różnych państwach	- charakteryzuje przyczyny migracji ludności w różnych państwach -wskazuje kierunki ruchów migracyjnych - opisuje konsekwencje migracji ludności w różnych państwach: pozytywne i negatywne charakteryzuje wpływ przestrzennej organizacji przemysłu na migracje - omawia i oblicza saldo migracji i przyrost rzeczywisty NACOBESU: Przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach	- praca z podręcznikiem - korzystanie z zasobów multimedialnych -praca z mapą ścienną świata, atlasem geograficznym	Metoda aktywizująca: Rybi szkielet. Konsekwencje pozytywne i negatywne migracji ludności.		
140	1	Procesy	- procesy urbanizacyjne	- przedstawia procesy urbanizacyjne	- praca z podręcznikiem	Praca w grupach:		

			urbanizacyjne na świecie i zróżnicowanie poziomu życia ludności w miastach różnych typów i wielkości.	na świecie - regionalne zróżnicowanie poziomu urbanizacji - miasta o różnych typach i wielkościach - zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach różnych typów i wielkości.	na świecie: urbanizacja wstępna, suburbanizacja, dezurbanizacja, reurbanizacja - wyjaśnia regionalne zróżnicowanie poziomu urbanizacji - omawia różne typy miast i dokonuje podziału miast według liczby mieszkańców - charakteryzuje zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach różnych typów i wielkości NACOBZU: Procesy urbanizacyjne na świecie. Zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach.	- korzystanie z mapy ściennej świata, atlasu geograficznego - wykorzystanie zasobów internetu	Degradacja środowiska przyrodniczego na obszarach silnie zurbanizowanych.	
141	1	Zróżnicowanie struktury zatrudnienia i jej związek z poziomem rozwoju państwa.	-zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych państwach - związek struktury zatrudnienia z poziomem rozwoju państwa - przyczyny i skutki bezrobocia	- omawia zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych państwach oraz wyjaśnia zmiany struktury zatrudnienia wraz z rozwojem poziomu gospodarczego - wskazuje przyczyny i skutki bezrobocia NACOBZU: Zróżnicowanie struktury zatrudnienia wraz z rozwojem poziomu gospodarczego.	- praca z podręcznikiem, mapą ścienną i atlasem geograficznym oraz rocznikiem statystycznym	Praca w grupach: Wykonanie diagramów. Struktura zatrudnienia ludności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych.	Bezrobocie w Polsce na tle wybranych krajów świata	
142	1	Struktura etniczna i narodowościowa ludności świata.	- struktura etniczna ludności świata - struktura narodowościowa ludności świata	- charakteryzuje strukturę etniczną ludności świata według kontynentów i wybranych państw -omawia strukturę narodowościową ludności w wybranych państwach NACOBZU: Struktura etniczna i	- korzystanie z podręcznika, mapy ściennej świata, atlasu geograficznego, - zasoby internetu	Praca w grupach: Struktura etniczna i narodowościowa wybranych państw: 1. RPA 2. USA 3. Związku Australijskiego 4. Rosji		

					narodowościowa ludności świata.		5. Francji	
143		1	Struktura funkcjonalno-przestrzenna różnych miast.	- funkcje miast - struktura przestrzenna miast - zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej różnych miast	- określa strukturę funkcjonalno-przestrzenną różnych miast - ocenia zmiany w strukturze funkcjonalno- przestrzennej różnych państw NACOBZU: Struktura funkcjonalno – przestrzenna różnych miast oraz jej zmiany wraz z rozwojem państw.	- praca z podręcznikiem, - zasoby multimedialne	Praca w grupach: Charakterystyka miast pod kątem funkcji i struktury przestrzennej. np. Częstochowy, Krakowa, Gdyni, Wrocławia, Poznania	Rozwój osadnictwa na świecie
144		1	Zróżnicowanie religijne ludności świata oraz jej wpływ na postawy społeczne i gospodarkę.	- zróżnicowanie religijne ludności świata - wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę	- charakteryzuje zróżnicowanie religijne ludności świata - ocenia wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę NACOBZU: Religie świata. Wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę.	- praca z podręcznikiem, z mapą ścienną świata, atlasem geograficznym , rocznikiem statystycznym - wykorzystanie zasobów internetu	Praca w grupach: Wykonanie diagramu. Zróżnicowanie religijne np.: 1. w Indiach 2. w Rosji 3. w Polsce 4. w Niemczech	Zróżnicowanie religijne ludności na świecie, Kręgi kulturowe , Zróżnicowanie religijne ludności świata
145		1	Co zdecydowało o upowszechnianiu wybranych języków na świecie?	- języki na świecie - przyczyny upowszechniania się wybranych języków na świecie - konsekwencje	- charakteryzuje języki na świecie i podaje obszary , na których ludność posługuje się nimi - wskazuje przyczyny upowszechniania się wybranych języków na świecie	- praca z podręcznikiem, mapą ścienną świata, atlasem geograficznym , rocznikiem statystycznym - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Praca w grupach: Ćwiczenia na konturowej mapie politycznej Europy. Zamalowanie i podpisanie państw: 1 państwa słowiańskie 2 państwa germańskie	Zróżnicowanie rasowe i językowe ludności na

				upowszechniania się języków	- podaje konsekwencje upowszechniania się wybranych języków NACOBESU: Przyczyny i konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie.		3. państwa romańskie	Świecie Zróżnicowanie religijne ludności świata
146		1	Powtórzenie wiadomości z działu: Ludność					
147		1	Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z działu: Ludność.					
148		1	Omówienie testu sprawdzającego wiadomości i umiejętności z działu: Ludność.					
149 150	Działalność gospodarcza na świecie.	2	Wpływ czynników przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa.	- czynniki przyrodnicze - czynniki społeczno-ekonomiczne - wpływ czynników na rozwój rolnictwa	- omawia czynniki przyrodnicze: klimat, gleby, ukształtowanie powierzchni, zasoby wodne - charakteryzuje pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa: poziom rozwoju społeczno- gospodarczego kraju, poziom kultury rolnej, strukturę agrarną, politykę rolną państwa, zatrudnienie w rolnictwie, strukturę użytkowania ziemi na świecie, obszary o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju rolnictwa na świecie - wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa	- praca z podręcznikiem, mapą ścienną, atlasem - korzystanie z rocznika statystycznego - zasoby multimedialne	Wykonanie diagramów na podstawie rocznika statystycznego: 1. grupa: zatrudnienie w rolnictwie w wybranych krajach 2. grupa: średnia wielkość gospodarstw rolnych na świecie 3. udział rolnictwa w tworzeniu PKB w wybranych krajach.	Czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa , Czynniki przyrodnicze warunkujące rozwój rolnictwa

151 152	2	Jak warunki naturalne wpływają na rodzaje produkcji rolnej i rozmieszczenie ludności na świecie?	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje produkcji rolnej a warunki naturalne - rodzaje produkcji rolnej a rozmieszczenie ludności - typy rolnictwa na świecie - zależności między rodzajami produkcji rolnej, warunkami naturalnymi i rozmieszczeniem ludności na świecie - regiony rolnicze świata 	<p>NACOBZU: Czynniki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne oraz ich wpływ na rozwój rolnictwa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ warunków naturalnych na rodzaje produkcji rolnej - wykazuje wpływ rodzajów produkcji rolnej na rozmieszczenie ludności - charakteryzuje typy rolnictwa na świecie - wykazuje zależności między rodzajami produkcji rolnej, warunkami naturalnymi i rozmieszczeniem ludności na świecie - omawia regiony rolnicze świata <p>NACOBZU: Zależności między rodzajami produkcji rolnej a warunkami naturalnymi i rozmieszczeniem ludności. Typy rolnictwa na świecie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, mapą ścienną, atlasem geograficznym, rocznikiem statystycznym - zasoby multimedialne 	Praca w grupach- metodą posteru. Regiony rolnicze świata		
153	1	Rośliny uprawne zmodyfikowane genetycznie.	<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie się roślin uprawnych zmodyfikowanych genetycznie - rejony upraw roślin zmodyfikowanych genetycznie 	<ul style="list-style-type: none"> -wskazuje przyczyny upowszechniania się roślin uprawnych zmodyfikowanych genetycznie - wskazuje rejony upraw roślin zmodyfikowanych genetycznie - omawia problemy związane z 	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, mapą ścienną świata, - korzystanie z zasobów internetu 	Metoda za i przeciw. Czy jesteś za uprawą roślin zmodyfikowanych genetycznie?		

				- problemy związane z upowszechnianiem się roślin zmodyfikowanych genetycznie	upowszechnianiem się roślin zmodyfikowanych genetycznie NACOBESZU: Problemy dotyczące żywności genetycznie modyfikowanej. Rejony upraw roślin zmodyfikowanych genetycznie .		
154 155	2	Struktura spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych.	- obszary nadwyżek i niedoborów żywności na świecie - zróżnicowania poziomu wyżywienia ludności na świecie i jego skutki - struktura spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych - przyczyny głodu i możliwości jego ograniczenia	- wskazuje obszary nadwyżek i niedoborów żywności na świecie - charakteryzuje zróżnicowanie poziomu wyżywienia ludności na świecie i jego skutki - porównuje i uzasadnia strukturę spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych - omawia przyczyny głodu i możliwości jego ograniczenia NACOBESZU: Porównanie i uzasadnianie struktury spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych.	- praca z podręcznikiem, mapą ścienną świata, - korzystanie z zasobów internetu w pracowni komputerowej	Prezentacja multimedialna. Praca w parach: Państwa z niedoborem i nadwyżką żywności.	
156	1	Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi na świecie.	- zróżnicowanie lesistości na świecie - korzyści ekologiczne i gospodarcze występowania lasów - racjonalna i rabunkowa gospodarka leśna na świecie - konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na	- podaje przyczyny zróżnicowania lesistości na świecie - omawia korzyści ekologiczne i gospodarcze występowania lasów - charakteryzuje racjonalną i rabunkową gospodarkę leśną na świecie - uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie NACOBESZU: Konieczność	- praca z podręcznikiem, mapą ścienną świata, atlasem geograficznym, rocznikiem statystycznym - korzystanie z zasobów multimedialnych	Metoda aktywizująca - burza mózgów: Dlaczego warto racjonalnie gospodarować zasobami leśnymi na świecie?	

				świecie	racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie.			
157		1	Wykorzystanie zasobów oceanów i mórz.	- zasoby mórz i oceanów oraz ich wykorzystanie - możliwości rozwoju wykorzystania zasobów morskich i oceanicznych	- wskazuje rozmieszczenie zasobnych łowisk mórz i oceanów - wskazuje miejsca intensywnego rybołówstwa morskiego - omawia wielkość połowów ryb na świecie - objaśnia podstawowe prawa, regulacje, ustalenia Konwencji Praw Morza - wskazuje możliwości rozwoju wykorzystania zasobów morskich i oceanicznych NACOBESU: Możliwości rozwoju wykorzystania zasobów oceanów i mórz .	- praca z podręcznikiem, mapą ścienną, atlasem geograficznym , rocznikiem statystycznym - wykorzystanie zasobów internetu	Wykonanie diagramów. Praca w grupach: 1 Kraje o największych połowach morskich. 2. Kraje o największym spożyciu ryb na jednego mieszkańca. 3. Państwa przodujące w akwakulturze.	Rybołówstwo
158		1	Zmiany w strukturze energetycznej państw świata.	- struktura zużycia energii a rozwój gospodarczy państw świata - skutki wynikające z rosnącego zużycia energii - nowe źródła energii	- charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii postępujące wraz z rozwojem gospodarczym państw świata - ocenia skutki wynikające z rosnącego zużycia energii - omawia konieczność pozyskiwania nowych źródeł energii głównie ze źródeł odnawialnych NACOBESU: Zmiany w strukturze zużycia energii oraz wynikające z tego skutki. Nowe źródła energii.	- praca z podręcznikiem, mapą ścienną świata, atlasem geograficznym - wykorzystanie zasobów internetu	Metoda Za i przeciw. Energetyka jądrowa.	Alternatywne źródła energii , Alternatywne źródła energii , Alternatywne źródła energii , Energetyka alternatywna , Rozmieszczenie

							nie elektrowni jądrowych w Europie
159 160	2	Wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż.	<ul style="list-style-type: none"> - branżowy podział przemysłu - czynniki lokalizacji przemysłu - wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż 	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje podziału przemysłu na poszczególne branże - omawia czynniki lokalizacji przemysłu - wskazuje wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż <p>NACOBZU: Decydujący wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, z mapą ścienną, atlasem geograficznym - wykorzystanie zasobów multimedialnych 	<p>Metoda aktywizująca- Mapa mentalna. Wpływ czynników lokalizacji przemysłu na wybrane branże.</p> <p>Praca w grupach.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przemysł metalurgiczny. 2. Przemysł elektromaszynowy. 3. Przemysł chemiczny. 4. Przemysł drzewno-papierniczy. 	<p>Czynniki lokalizacji elektrowni konwencjonalnych , Czynniki lokalizacji przemysłu , Czynniki lokalizacji przemysłu - karty pracy , Energetyka jądrowa – za i przeciw , Energia alternatywna , Energia słoneczna -</p>

							największe źródło energii na świecie , Energia geotermalna Energia wiatru	
161		1	Zróznicowana ilościowa i jakościowa produkcja przemysłowa państw świata.	- różnice ilościowe i jakościowe w produkcji przemysłowej państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego -okręgi przemysłowe zaawansowanej technologii -wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia	-uzasadnia różnice ilościowe i jakościowe w produkcji przemysłowej państw na różnym poziomie rozwoju gospodarczego - wskazuje okręgi przemysłowe zaawansowanej technologii - ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia NACOBESZU: Różnice ilościowe i jakościowe produkcji przemysłowej państw na różnym poziomie rozwoju gospodarczego.	- praca z podręcznikiem , mapą ścienną , atlasem geograficznym - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Dyskusja panelowa. Dlaczego technopolie powstają w państwach wysoko rozwiniętych gospodarczo?	Etapy rozwoju gospodarki , Etapy rozwoju światowej gospodarki , Rozwój przemysłu po II wojnie światowej - technopolie
162		1	Znaczenie usług materialnych i niematerialnych na świecie.	- rodzaje usług - czynniki decydujące o rozwoju usług na świecie - znaczenie usług materialnych: np.: handel, naprawy, hotele, restauracje,transport, działalność komunalna,	- dokonuje podziału usług - omawia czynniki decydujące o rozwoju usług na świecie: poziom rozwoju gospodarczego państw, poziom automatyzacji przemysłu i mechanizacji rolnictwa, wykształcenie społeczeństwa , rynek pracy, procesy globalizacji, -charakteryzuje znaczenie usług	- praca z podręcznikiem , mapą ścienną, atlasem geograficznym, rocznikiem statystycznym - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Dyskusja: Tendencje wzrostowe usług turystyczno-wypoczynkowych w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo.	

				<p>łącność - znaczenie usług niematerialnych: np.: opieka medyczna, opieka społeczna, edukacja, działalność związana ze sportem, rekreacją, kulturą</p>	<p>materiałnych i niematerialnych w gospodarce i w życiu człowieka - wskazuje na udział usług w tworzeniu PKB</p> <p>NACOBESZU: Znaczenie usług materiałnych i niematerialnych w rozwoju społeczno- gospodarczym państw.</p>			
163 164	2	Usługi w miejscu mojego zamieszkania. Zajęcia terenowe	- usługi w miejscu zamieszkania	- planuje i prowadzi badania zróźnicowania usług w miejscu zamieszkania: socjalno -bytowe, oświatowo-kulturalne, turystyczno-rekreacyjne, badawczo- rozwojowe, administracji i zarządzania, - wykonuje zadania zgodnie z kartą pracy - przeprowadza wywiady, - analizuje ankiety	- karty pracy, ankiety,	Nauczyciel przygotowuje karty pracy dla każdego ucznia ze zwróceniem uwagi na rodzaj usług.		
165 166	2	Poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego.	- poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe - poziom zaspokojenia potrzeb na usługi wyspecjalizowane	- odczytuje poziom zaspokojenia potrzeb różnych usług podstawowych w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego: np.: handel, usługi gastronomiczne, fryzjerskie, usługi świadczone przez oświatę, wymiar sprawiedliwości, instytucje finansowe i ubezpieczeniowe - odczytuje poziom zaspokojenia potrzeb na usługi wyspecjalizowane w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego np.: obsługa informatyczna i finansowa,	- praca z podręcznikiem oraz rocznikiem statystycznym - wykorzystanie zasobów internetu	Wykonanie diagramów słupkowych: Zaspokojenie potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w wybranych państwach.		

				<p>organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwami, marketing, reklama</p> <p>NACOBZU: Zróżnicowany poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego.</p>			
167	1	<p>Kierunek i struktura towarowa eksportu i importu w wybranych krajach.</p>	<p>- współczesne warunki rozwoju handlu międzynarodowego</p> <p>-handlowe potęgi świata</p> <p>-struktura towarowa eksportu i importu w wybranych państwach</p> <p>- kierunki geograficzne międzynarodowej wymiany towarów</p>	<p>- analizuje współczesne warunki rozwoju handlu</p> <p>- wskazuje handlowe potęgi świata</p> <p>- omawia strukturę towarową eksportu i importu w wybranych państwach</p> <p>- wskazuje kierunki geograficzne międzynarodowej wymiany towarów</p> <p>NACOBZU: Kierunki geograficzne i struktura towarowa eksportu i importu w wybranych państwach.</p>	<p>- praca z podręcznikiem, mapą ścienną świata, atlasem geograficznym</p> <p>- praca z rocznikiem statystycznym</p>	<p>Praca na mapie konturowej świata:</p> <p>1.Kierunki eksportu polskich towarów na rynki zagraniczne.</p> <p>2.Kierunki importu towarów na rynek Polski.</p>	
168	1	<p>Pozytywne i negatywne skutki globalizacji i integracji politycznej.</p>	<p>- globalne zależności</p> <p>- konsekwencje globalizacji i integracji politycznej : pozytywne i negatywne</p>	<p>- omawia globalne zależności polityczne, gospodarcze i kulturalne we współczesnym świecie</p> <p>- wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji i integracji politycznej</p> <p>NACOBZU:Pozytywne i negatywne skutki globalizacji i</p>	<p>- praca z podręcznikiem</p> <p>- wykorzystanie zasobów internetu</p>	<p>Metoda „Za i przeciw”:</p> <p>Czy jesteś za globalizacją i integracją polityczną?</p>	<p>Globalizacja w gospodarce światowej , Istota globalizacji ,</p>

					integracji politycznej.			Płaszczyzny globalizacji, Postawy wobec globalizacji
169	1	Konflikty zbrojne w wybranych regionach współczesnego świata.	<ul style="list-style-type: none"> - regiony konfliktów zbrojnych - przyczyny powstawania konfliktów zbrojnych - przebieg i skutki konfliktów zbrojnych - terroryzm 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje regiony konfliktów zbrojnych - wyjaśnia przyczyny powstawania konfliktów zbrojnych - omawia przebieg i skutki konfliktów zbrojnych - opisuje światowy terroryzm <p>NACOBESU: Przyczyny i przebieg konfliktów zbrojnych w wybranych regionach współczesnego świata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z zasobami internetowymi, - wykorzystanie mapy ściennej świata, atlasów geograficznych, podręcznika 	Wykonanie kartogramu na mapie politycznej świata: Regiony konfliktów zbrojnych.	Konflikty zbrojne na świecie	
170	1	Powtórzenie wiadomości z działu: Działalność gospodarcza na świecie.						
171	1	Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z działu: Działalność gospodarcza na świecie.						
172	1	Omówienie testów sprawdzających wiadomości i umiejętności z działu: Działalność						

			gospodarcza na Źwiecie.					
173 174	Geografia Polski - Źrodowisko przyrodnicze.	2	Co wpłynęło na ukształtowanie powierzchni Polski?	-wpływ procesów wewnętrznych i zewnętrznych na ukształtowanie powierzchni Polski: budowa geologiczna, orogenezy, zlodowacenia - cechy ukształtowania powierzchni Polski	- określa związek budowy geologicznej (struktury geologicznej) z ukształtowaniem powierzchni Polski - wykazuje wpływ orogenezy na ukształtowanie południowej części Polski - charakteryzuje zlodowacenia i formy polodowcowe powstałe na obszarze Źrodkowej i północnej Polski - opisuje cechy ukształtowania powierzchni Polski, na które miały wpływ procesy wewnętrzne i zewnętrzne NACOBZU: Cechy ukształtowania powierzchni Polski, jako wynik działania procesów wewnętrznych i zewnętrznych.	- praca z mapą fizyczną ą Polski, atlasem geograficznym, podręcznikiem - wykorzystanie planszy Formy polodowcowe - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Praca na mapie konturowej Polski. Na zaznaczonych pasach ukształtowania powierzchni umieszczanie danych dotyczących budowy geologicznej orogenezy i zlodowaceń dane z atlasu geograficznego.	Budowa geologiczna Polski Budowa geologiczna Polski Czynniki modelujące powierzchnię Ziemi
175		1	Co zdecydowało o krajobrazie wybranych krain geograficznych Polski?	- krajobraz wybranych krain geograficznych Polski - walory i cechy Źrodowiska przyrodniczego decydujące o krajobrazie wybranych krain	- omawia krajobraz wybranych krain geograficznych Polski np.: krajobraz wysokogórski Tatr, krajobraz wyżynny Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, krajobraz nizinny Niziny Mazowieckiej, krajobraz pojezierny Pojezierza Mazurskiego - ocenia walory i określa cechy Źrodowiska przyrodniczego decydujące o krajobrazie wybranych krain geograficznych Polski	- praca z e Źcienną mapą fizyczną Polski, atlasem geograficznym - korzystanie z podręcznika oraz zasobów multimedialnych	Metoda posteru: Walory i cechy Źrodowiska wybranych krain geograficznych.	

176 177	2	Charakterystyka klimatu Polski na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych.	- charakterystyka klimatu Polski na podstawie danych - gospodarcze konsekwencje zróżnicowania długości okresu wegetacyjnego w Polsce	NACOBZU: Walory i cechy środowiska decydujące o krajobrazie wybranych krain. - odczytuje dane liczbowe składników klimatu (temperatury, opadów) z rocznika statystycznego dla wybranych miejscowości - analizuje składniki klimatu z map klimatycznych: przebieg izoterm stycznia i lipca, izohiety, kierunek wiatrów, napływające masy powietrza, czas zalegania pokrywy śnieżnej, długość okresu wegetacyjnego roślin, -charakteryzuje klimat Polski na podstawie uzyskanych informacji - ocenia gospodarcze konsekwencje zróżnicowania długości okresu wegetacyjnego w Polsce NACOBZU: Charakterystyka klimatu Polski i gospodarcze konsekwencje zróżnicowania długości okresu wegetacyjnego w Polsce.	- praca na mapach klimatycznych - korzystanie z podręcznika i rocznika statystycznego	Sporządzenie klimatogramu na podstawie danych statystycznych dla: 1. Warszawy 2. Szczecina 3. Zakopanego 4. Suwałk	Cechy klimatu Polski , Klimat Polski – temperatura powietrza i opady atmosferyczne
178	1	Cechy reżimu polskich rzek.	- sieć rzeczna w Polsce -cechy reżimu polskich rzek	- charakteryzuje sieć rzeczna w Polsce, asymetrię dorzeczy, zlewiska, ujścia deltowe i estuaria - omawia cechy reżimu polskich rzek: stan wód w rzekach, przepływy rzek wiosną i latem, zlodzenie, sposób zasilania rzek	- wykorzystanie ściennej mapy fizycznej Polski, atlasu geograficznego - praca z podręcznikiem - korzystanie z zasobów multimedialnych	Praca na mapie konturowej Polski. 1. Narysuj dział wód 2. Podpisz rzeki główne i ich dopływy 3. Zaznacz ujścia deltowe i estuaria rzek 4. Zamaluj zlewiska	

					NACOBZU: Cechy reżimu polskich rzek.			
179	1	Składowe bilansu wodnego Polski w roku hydrologicznym.	<ul style="list-style-type: none"> - terminy: bilans wodny i rok hydrologiczny - czynniki salda bilansu wodnego - składowe bilansu wodnego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: bilans wodny i rok hydrologiczny - omawia czynniki decydujące o saldzie bilansu wodnego: klimat (opady i temperatura) rzeźba terenu, oddalenie od mórz i oceanów, prądy morskie, szata roślinna - charakteryzuje składniki bilansu wodnego: <ul style="list-style-type: none"> przychody: <ul style="list-style-type: none"> opady i osady atmosferyczne dopływ powierzchniowy i podziemny, wody retencjonowane w poprzednim roku ubytki: <ul style="list-style-type: none"> parowanie, odpływ powierzchniowy i podziemny, wody retencjonowane na następny rok 	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie słowniczka geograficznego, podręcznika - korzystanie z zasobów multimedialnych 	Metoda tekstu przewodniego.		
180	1	Przyrodnicze i gospodarcze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych.	<ul style="list-style-type: none"> - przyrodnicze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych - gospodarcze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje przyrodnicze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych np.: upiększają krajobraz, wpływają na klimat lokalny, tworzą ekosystemy, naturalne środowisko życia ryb i innych zwierząt podwodnych - omawia gospodarcze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników 	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, wykorzystanie internetu 	Mapa mentalna. 1. Przyrodnicze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych 2. Gospodarcze znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych		

					<p>wodnych stanowią np.: naturalne zbiorniki retencyjne, regulują i wyrównują odpływ rzek, są wodnymi drogami komunikacyjnymi, dostępnym źródłem wody dla przemysłu, są źródłem żywności- dostarczają ryb, sprzyjają rozwojowi wypoczynku , uprawianiu sportów, rekreacji</p> <p>NACOBZU: Znaczenie jezior i sztucznych zbiorników wodnych.</p>		
181	1	Niedobory wody w wybranych regionach Polski i ich skutki gospodarcze.	<ul style="list-style-type: none"> - niedobór wody w wybranych regionach - przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach - skutki gospodarcze niedoboru wody 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia regiony niedoboru wody : Kujawy, Pojezierze Wielkopolskie, Nizina Mazowiecka na podstawie map klimatycznych i danych statystycznych - wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach - wskazuje skutki gospodarcze niedoboru wody w rolnictwie , leśnictwie, przemyśle i w gospodarce komunalnej <p>NACOBZU: Przyczyny i skutki niedoboru wody w wybranych regionach Polski.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem, mapa fizyczna Polski, mapy klimatyczne, atlas geograficzny, rocznik statystyczny - wykorzystanie zasobów multimedialnych 	<p>Praca w grupach: Skutki gospodarcze niedoboru wody.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kujawy 2. Pojezierze Wielkopolskie 3. Nizina Mazowiecka 	
182	1	Naturalne zbiorowiska roślinne w Polsce.	- typy naturalnych zbiorowisk leśnych i charakterystyczne	- wymienia typy naturalnych zbiorowisk leśnych : bory, grądy, buczyny, łęgi, olsy	- praca z mapą fizyczną Polski, z mapą „ Potencjalna roślinność naturalna Polski”, z atlasem	<p>Praca w grupach: Umieszczenie na mapie konturowej Polski naturalnych zbiorowisk leśnych i</p>	

			gatunki - nieleśne zbiorowiska roślinne i typowe gatunki	- wskazuje na mapie Polski charakterystyczne zbiorowiska roślinne - charakteryzuje typy zbiorowisk leśnych i wskazuje charakterystyczne gatunki - omawia nieleśne zbiorowiska roślinne i typowe gatunki: roślinność wydm, roślinność wodna, roślinność torfowiskowa, roślinność stepowa NACOBESZU: Typy naturalnych zbiorowisk leśnych i charakterystyczne gatunki.	geograficznym - wykorzystanie zasobów multimedialnych	opisanie składu gatunkowego. np.: 1. Nizina Mazowiecka 2. Nizina Wielkopolska 3. Pojezierze Wielkopolskie 4. Pojezierze Mazurskie 5. Pojezierze Pomorskie	
183	1	Występowanie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce.	- gleby strefowe w Polsce - gleby niestrefowe w Polsce	- wymienia gleby strefowe i wyjaśnia ich występowanie - wskazuje gleby niestrefowe w Polsce i wyjaśnia ich występowanie - wskazuje obszary gleb objętych procesami nasilonej erozji oraz gleby zdegradowane przez eksploatację przemysłową NACOBESZU: Występowanie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce.	- praca z mapą ścienną Polski, atlasem geograficznym, mapą gleb Polski - praca z podręcznikiem - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Praca na mapie konturowej Polski, wykorzystanie mapy gleb Polski. Zaznaczenie obszarów występowania np.: 1. rędzin 2. mać 3. czarnych ziem 4. czarnoziemów	
184 185	2	Dominanty środowiska krain geograficznych Polski.	- krainy geograficzne Polski	- wskazuje krainy geograficzne Polski - przedstawia dominanty środowiska krain geograficznych Polski na	- praca z podręcznikiem, mapą fizyczną Polski, atlasem geograficznym - wykorzystanie zasobów	Metoda posteru: Opracowanie dominantów krain geograficznych Polski.	

				<p>podstawie różnych map tematycznych w atlasie, danych statystycznych z rocznika statystycznego i obserwacji bezpośrednich np.: Wyżyna Krakowsko- Częstochowska- rzeźba krasowa: powierzchniowa i podziemna, malownicza Dolina Prądnika, Ojcowski Park Narodowy, Częstochowa- miejsce kultu religijnego, Kraków - zabytki architektury, Ogrodzieniec- ruiny zamków</p> <p>NACOBEMU: Wskazanie dominantów środowiska krain geograficznych.</p>	multimedialnych i zasobów własnych		
186	1	Działania na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska w Polsce.	- działania na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska w Polsce	<p>- wskazuje działania na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, rezerваты biosfery powstałe w ramach programu UNESCO, Obszary Natura 2000, indywidualne formy ochrony przyrody: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe</p> <p>- uzasadnia konieczność działań na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska</p> <p>NACOBEMU:</p>	<p>- praca z podręcznikiem, atlasem geograficznym</p> <p>- wykorzystanie zasobów multimedialnych</p>	<p>Praca w grupach:</p> <p>Działania na rzecz ochrony przyrody na obszarach przygranicznych we współpracy z innymi państwami.</p>	<p>Co i jak chronimy w Polsce?</p>

					Działania na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska w Polsce.			
187		1	Powtórzenie wiadomości z działu: Geografia Polski - środowisko przyrodnicze.					
188		1	Test sprawdzający wiedzę i umiejętności z działu: Geografia Polski - środowisko przyrodnicze.					
189		1	Omówienie testu sprawdzającego wiedzę i umiejętności z działu: Geografia Polski - środowisko przyrodnicze.					
190 191	Geografia Polski- zagadnienia ludnościowe	2	Jak zmienił się rozwój demograficzny Polski na przestrzeni lat?	- rozwój demograficzny Polski w latach 1945-2011: przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, niż i wyż demograficzny - zmiana kształtu piramidy wieku i płci ludności na przestrzeni lat	- charakteryzuje rozwój demograficzny w latach 1945- 2011 na podstawie danych statystycznych - wskazuje przyrost naturalny, niżę i wyżę demograficzne - omawia przyczyny niżu demograficznego - oblicza współczynnik przyrostu naturalnego - wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski wraz z rozwojem gospodarczym Polski - odczytuje informacje demograficzne z piramidy wieku i płci, dostrzega zmiany dynamiczne polegające na przesuwaniu ku górze kolejno wszystkich elementów w miarę upływu czasu	-praca z podręcznikiem, rocznikiem statystycznym	Wykonanie wykresu na podstawie danych z rocznika statystycznego. Zmiany liczby ludności w Polsce w latach 1945- 2011	

				poziomu zatrudnienia i poziomu bezrobocia	NACOBZU: Regionalne różnicowanie rynku pracy w Polsce.			wg województw w 2004 roku
194 195	2	Zmiany salda migracji zewnętrznych i wewnętrznych.	- główne kierunki współczesnych międzynarodowych migracji zewnętrznych - okresowe zmiany salda migracji zewnętrznych - migracje wewnętrzne, cechy migracji wewnętrznych - okresowe zmiany salda migracji wewnętrznych - przyczyny zmian salda migracji - skutki migracji	- wymienia główne kierunki współczesnych międzynarodowych migracji zewnętrznych - omawia okresowe zmiany salda migracji zewnętrznych - charakteryzuje migracje wewnętrzne oraz cechy migracji wewnętrznych - analizuje okresowe zmiany salda migracji wewnętrznych - wyjaśnia przyczyny zmian salda migracji - omawia skutki migracji: pozytywne, negatywne	- praca z podręcznikiem, rocznikiem statystycznym, atlasem geograficznym - wykorzystanie zasobów internetu w pracowni komputerowej	Metoda projektu: Migracje Polaków.		
196	1	Jak przemiany społeczno-gospodarcze wpłynęły na zmiany procesów urbanizacyjnych w Polsce?	- wpływ przemian gospodarczych i społecznych na zmiany procesów urbanizacyjnych w osadnictwie miejskim i wiejskim - następstwa zmian procesów urbanizacyjnych	- wyjaśnia wpływ przemian gospodarczych i społecznych na zmiany procesów urbanizacyjnych w osadnictwie miejskim i wiejskim - omawia następstwa zmian procesów urbanizacyjnych np.: dezurbanizacja, pojawianie się stref podmiejskich, powstawanie na obrzeżach wielkich centrów handlowych	- praca z podręcznikiem, - wykorzystanie zasobów internetu	Metoda Za i przeciw: Czy jesteś za intensywnym rozwojem osadnictwa wiejskiego?		Procesy urbanizacyjne w Polsce
					NACOBZU:			

					Zmiany w procesach urbanizacyjnych miast i wsi jako wynik przemian gospodarczych i społecznych w Polsce.			
197		1	Powtórzenie wiadomości z działu: Geografia Polski- zagadnienia ludnościowe.					
198		1	Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z działu: Geografia Polski- zagadnienia ludnościowe					
199		1	Omówienie testu sprawdzającego wiadomości i umiejętności z działu: Geografia Polski- zagadnienia ludnościowe.					
200 201	Geografia Polski- działalność gospodarcza	2	Wykorzystanie warunków naturalnych w produkcji rolniczej. Polska na tle innych państw Unii Europejskiej.	- warunki naturalne i ich wykorzystanie - rodzaje produkcji rolnej - wielkości osiąganych zbiorów i plonów -porównanie produkcji rolniczej Polski z innymi państwami Unii Europejskiej	- omawia warunki naturalne w Polsce - ocenia poziom wykorzystania warunków naturalnych - wymienia rodzaje produkcji rolnej - wskazuje rozmieszczenie upraw pszenicy, buraków cukrowych, rzepaku, ziemniaków i żyta oraz charakteryzuje zależność tych upraw od warunków naturalnych - wskazuje obszary koncentracji hodowli bydła, trzody chlewnej i owiec oraz wykorzystanie warunków naturalnych dla rozwoju gospodarki hodowlanej	- praca z mapą ścienną Polski, z atlasem geograficznym, -praca z rocznikiem statystycznym	- wykonanie diagramów na podstawie rocznika statystycznego ” Zbiory i plony najważniejszych upraw w Polsce na tle państw Unii Europejskiej ” - wykonanie diagramów na podstawie rocznika statystycznego „ Produkcja zwierzęca w Polsce na tle wybranych państw Unii Europejskiej ”	Produkcja zwierzęca Produkcja zwierzęca , Uwarunkowania przyrodnicze rozwoju polskiego rolnictwa , Użytkowanie

				<ul style="list-style-type: none"> - porównuje wielkość zbiorów i plonów najważniejszych upraw w Polsce na tle państw Unii Europejskiej - ocenia produkcję zwierzęcą w Polsce i wybranych krajach UE - omawia udział Polski w produkcji rolnej Europy i świata <p>NACOBESZU: Wykorzystanie warunków naturalnych, wielkość i rodzaje produkcji rolnej w porównaniu z innymi państwami Unii Europejskiej.</p>			ziemi w Polsce
202 203	2	Zmiany strukturalne zachodzące w polskim rolnictwie.	<ul style="list-style-type: none"> - czynniki wpływające na zmiany strukturalne w polskim rolnictwie - zmiany strukturalne zachodzące w polskim rolnictwie 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia czynniki wpływające na zmiany strukturalne np: transformacja polityczna i gospodarcza po 1989 roku, dostosowanie polskiego rolnictwa do wymagań Unii Europejskiej - charakteryzuje zmiany strukturalne zachodzące w polskim rolnictwie: zmiany struktury własnościowej gospodarstw rolnych, zmiany w strukturze wielkościowej, wprowadzenie gospodarki rynkowej, zmniejszenie zatrudnienia, zwiększenie wydajności i opłacalności produkcji rolnej, zwiększenie poziomu mechanizacji i chemizacji rolnictwa, zmiany w strukturze użytkowania ziemi, środki finansowe z funduszy strukturalnych, takich jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, 	- praca z podręcznikiem, z atlasem geograficznym, rocznikiem statystycznym	- Wykonanie kartogramu: np.: Zatrudnienie w rolnictwie zużycie nawozów sztucznych	

					Europejski Fundusz Społeczny			
					NACOBZU: Zmiany strukturalne w polskim rolnictwie po roku 1989.			
204 205		2	Obszary występowania podstawowych zasobów naturalnych i zmiany w wielkości ich eksploatacji.	- podział zasobów naturalnych: odnawialne i nieodnawialne - obszary występowania podstawowych zasobów naturalnych - zmiany wielkości eksploatacji podstawowych zasobów	- dokonuje podziału zasobów naturalnych: odnawialne i nieodnawialne - wskazuje obszary występowania podstawowych zasobów nieodnawialnych: surowców energetycznych (węgiel kamienny, węgiel brunatny, ropa naftowa i gaz ziemny) surowców metalicznych (ruda miedzi, ruda cynku i ołowiu), surowców chemicznych (siarka, sól kamienna) - analizuje zmiany wielkości ich eksploatacji - wskazuje obszary występowania zasobów odnawialnych: lasy i wody - omawia znaczenie gospodarki leśnej i rybołówstwa śródlądowego i bałtyckiego - charakteryzuje zmiany zachodzące w pozyskiwaniu drewna w lasach oraz w połowach ryb śródlądowych i bałtyckich	- praca z podręcznikiem, z mapą ścienną Polski, z atlasem geograficznym - wykorzystanie rocznika statystycznego - wykorzystanie zasobów internetu	Praca w parach: zaznaczenie obszarów występowania surowców mineralnych na mapie konturowej Polski	<u>Poziom wydobycia niektórych surowców w Polsce na przestrzeni ostatnich 50 lat - ropa naftowa., Poziom wydobycia niektórych surowców w Polsce na przestrzeni ostatnich 50 lat - rudy miedzi, Poziom wydobycia niektórych surowców w</u>

							Polsce na przestrzeni ostatnich 50 lat - węgiel brunatny, Poziom wydobycia niektórych surowców w Polsce na przestrzeni ostatnich 50 lat - węgiel kamienny
206 207		2	<p>Wielkość i struktura produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle innych państw świata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - struktura produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych - wielkość produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle innych państw świata 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce ze źródeł nieodnawialnych: węgla kamiennego i brunatnego ze źródeł odnawialnych: hydroelektrownie, elektrownie wiatrowe, energia geotermalna i słoneczna, biomasa - wskazuje rozmieszczenie różnych typów elektrowni w Polsce - porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej z innymi państwami świata np.: Francja, USA, Norwegia, Chiny, Niemcy <p>NACOBEMU: Struktura i wielkość produkcji energii elektrycznej w Polsce w</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapą ścienną Polski i świata, rocznikiem statystycznym - korzystanie z podręcznika i zasobów internetu 	<p>Wykonanie wykresów : np.: Produkcja energii cieplnej w Polsce i w wybranych krajach świata Produkcja energii wiatrowej w Polsce i w wybranych krajach świata .</p>

					porównaniu z innymi krajami świata.			
208		1	Dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej.	- dziedziny produkcji przemysłowej dynamicznie rozwijające się	- omawia dziedziny produkcji przemysłowej dynamicznie rozwijające się : m.in. przemysł precyzyjny, elektrotechniczny i elektroniczny, środków transportu, chemiczny - porównuje dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce i na świecie NACOBEMU: Dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej.	- korzystanie z podręcznika, z zasobów multimedialnych - praca z rocznikiem statystycznym	Wykonanie wykresów słupkowych: np.: Produkcja telewizorów w Polsce na tle wybranych krajów świata	
209 210		2	Zmiany w gospodarce Polski po 1990 roku.	-zmiany spowodowane restrukturyzacją i modernizacją po 1990 roku	-przedstawia zmiany spowodowane restrukturyzacją i modernizacją po 1990 roku: przejście z gospodarki centralnie planowanej na rynkową, konkurencyjność produkcji, prywatyzacja przedsiębiorstw, zmniejszenie produkcji w przemyśle ciężkim, zwiększenie produkcji towarów o wysokim stopniu przetworzenia, efektywność produkcji, zmniejszenie energochłonności, oszczędność w zużyciu materiałów, eliminacja przedsiębiorstw wytwarzających artykuły o niskiej jakości, wzrost importu i eksportu, zwiększenie napływu kapitału zagranicznego i tworzenie specjalnych stref ekonomicznych, zwiększania nakładów na badania naukowe i rozwój, innowacje technologiczne:	- korzystanie z podręcznika, - wykorzystanie zasobów internetu	Metoda aktywizująca- Metaplan: Czy zmiany, które nastąpiły po 1990 roku spowodowały rozwój gospodarczy kraju?	

					<p>technoparki i inkubatory technologiczne</p> <p>NACOBZU: Zmiany w gospodarce Polski spowodowane restrukturyzacją i modernizacją po 1990 roku.</p>			
211 212		2	<p>Czy inwestycje zagraniczne spowodowały rozwój społeczno-ekonomiczny Polski?</p>	<p>- znaczenie inwestycji zagranicznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego</p> <p>- specjalne strefy ekonomiczne</p> <p>-przykłady inwestycji zagranicznych</p>	<p>- omawia znaczenie inwestycji zagranicznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego: wzrost konkurencyjności produkcji, unowocześnienie przemysłu i dostosowanie struktury produkcji do rynku światowego, głównie europejskiego, umożliwienie postępu technologicznego</p> <p>- wskazuje specjalne strefy ekonomiczne w Polsce</p> <p>- wskazuje przykłady inwestycji zagranicznych: firmy motoryzacyjne, elektroniczne, sprzętu AGD, firmy produkujące wyroby przemysłu chemicznego (kosmetyki, lekarstwa)</p> <p>NACOBZU: Znaczenie inwestycji zagranicznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.</p>	<p>- praca z podręcznikiem, z mapą ścienną Polski, atlasem geograficznym</p> <p>- wykorzystanie zasobów multimedialnych</p>	<p>Prezentacja multimedialna: Wpływ inwestycji zagranicznych na rozwój społeczno-ekonomiczny Polski.</p>	
213 214		2	<p>Zróżnicowanie sektora usług w Polsce i w innych krajach Unii Europejskiej.</p>	<p>- zmiany na rynku usług po roku 1990</p> <p>- struktura zatrudnienia w sektorze usług</p> <p>-regionalne zróżnicowanie w usługach i przyczyny tego zróżnicowania</p> <p>- sektor usług w Polsce i</p>	<p>- omawia zmiany na rynku usług po roku 1990</p> <p>-charakteryzuje strukturę zatrudnienia w sektorze usług</p> <p>- wyjaśnia regionalne różnice w poziomie zatrudnienia w usługach i przyczyny tego zróżnicowania</p> <p>-przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce na tle innych krajów</p>	<p>- korzystanie z podręcznika, rocznika statystycznego</p> <p>- wykorzystanie internetu</p>	<p>Metoda aktywizująca: Mapa mentalna. Sektor usług w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej</p>	<p>Infrastruktura turystyczna</p> <p>, Podział usług, Podział usług</p>

				w innych krajach Unii Europejskiej	Unii Europejskiej NACOBZU: Usługi w Polsce i w innych krajach Unii Europejskiej.			
215 216		2	Przekształcenia własnościowe w polskiej gospodarce.	- przykłady przekształceń własnościowych - wpływ przekształceń własnościowych na zmiany struktury produkcji - wpływ przekształceń własnościowych na stopień zaspokojenia potrzeb materialnych i usług	- podaje przykłady przekształceń własnościowych - omawia wpływ przekształceń własnościowych na zmiany struktury produkcji - charakteryzuje wpływ przekształceń własnościowych na stopień zaspokojenia potrzeb materialnych i usług NACOBZU: Wpływ przekształceń własnościowych na zmiany w polskiej gospodarce.	- korzystanie z podręcznika - wykorzystanie zasobów internetu	Metoda aktywizująca- Burza mózgów: Czy widzisz potrzebę przekształceń własnościowych w polskiej gospodarce?	
217 218		2	Główni partnerzy handlowi Polski.	-główni partnerzy handlowi Polski - kierunki geograficzne importu i eksportu towarów -struktura towarowa wymiany międzynarodowej Polski	- wskazuje głównych partnerów handlowych Polski - omawia kierunki geograficzne importu i eksportu towarów - charakteryzuje strukturę towarową wymiany międzynarodowej Polski: towary eksportowane np.: samochody osobowe, meble, sprzęt AGD towary importowane np.: sprzęt elektroniczny, urządzenia elektryczne, urządzenia i części wytwarzane przez przemysł wysokiej technologii	- praca z podręcznikiem, rocznikiem statystycznym - wykorzystanie zasobów multimedialnych	Wykonanie wykresów słupkowych: Eksport i import towarów do wybranych krajów.	<u>Handel zagraniczny</u> , <u>Znaczenie handlu w gospodarce kraju</u> - <u>scenariusz lekcji</u> , <u>Znaczenie handlu w gospodarce</u>

					NACOBZU: Handel zagraniczny Polski.			kraju – karta pracy
219		1	Powtórzenie wiadomości z działu ” Geografia Polski- działalność gospodarcza”					
220		1	Test sprawdzający z działu: „Geografia Polski- działalność gospodarcza”					
221		1	Powtórzenie wiadomości z działu: „Geografia Polski- działalność gospodarcza”					

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

